

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
TOMASZ CHRÓSTNY**

Gdańsk, dnia 27 września 2024 r.

RGD.610.1/2021/2024/MLM

DECYZJA NR RGD 5/2024

wersja jawna (tajemnica przedsiębiorstwa i inne informacje prawnie chronione oznaczone jako [xxx])

- I. Na podstawie art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2024 r. poz. 594), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Pro Domo sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku, **Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:**
- uznaje za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2024 r. poz. 594), działania Pro Domo sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku, polegające na bezzasadnym ustalaniu w proponowanych umowach pożyczki okresu spłaty kredytu, poprzez jego wydłużenie o raty kwartalne**
 - spłacane łącznie w okresie 78 tygodni w ramach:
 - umów jednotranszowych, zawieranych na okresy: 83 tygodni i 157 tygodni,
 - umów dwutranszowych, zawieranych na okresy odpowiednio: 98, 108, 123 tygodni,
 - spłacane łącznie w okresie 117 tygodni w ramach:
 - umów jednotranszowych, zawieranych na okres 127 tygodni,(w ramach których to rat kwartalnych konsument spłaca odpowiednio: w przypadku umów zawieranych na okres: 83 tyg. - 0,40%, 98 tyg. - 0,28%, 108 tyg. - 0,27%, 123 tyg. - 1,29%, 127 tyg. - 0,51% całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta), podczas gdy spłata ponad 98% całkowitego, zaciąganego zobowiązania, zgodnie z tymże harmonogramem spłat, następuje w ratach tygodniowych, prowadząc do zawyżania maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu, określonej ustawą z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2023 r. poz. 1028 ze zm.) a w konsekwencji do wzrostu zadłużenia konsumentów - pożyczkobiorców, z tytułu ponoszonych pozaodsetkowych kosztów pożyczki - co stanowi zachowanie przedsiębiorcy sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów i **stwierdza zaniechanie stosowania tej praktyki z dniem 16 kwietnia 2020 r.**
 - uznaje za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2024 r. poz. 594), działania Pro Domo sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku, polegające na nieuwzględnianiu, w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie, w ramach całkowitego kosztu kredytu ulegającego obniżeniu proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, wysokości pobranej opłaty wstępnej, co stanowi**

naruszenie art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2023 r. poz. 1028 ze zm.) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów i **stwierdza zaniechanie stosowania tej praktyki z dniem 11 września 2019 r.**

II. Na podstawie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 572) w zw. z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2024 r. poz. 594),), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, **Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów umarza w części postępowanie wobec Pro Domo sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku w zakresie zarzutu uzależniania rozliczenia kredytu w przypadku dokonania przez pożyczkobiorcę całkowitej spłaty kredytu przed terminem od:**

1. uprzedniego dokonania zapłaty w pełnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu w postaci Opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania, dotyczących przewidzianych w umowie, a nieodbytych wizyt domowych, co mogło naruszać art. 49 ust.1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2023 r. poz. 1028 ze zm.) a w konsekwencji mogło naruszać art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2024 r. poz. 594);

2. złożenia przez konsumenta stosownego wniosku, co mogło naruszać art. 52 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2023 r. poz. 1028 ze zm.) a w konsekwencji mogło naruszać art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2024 r. poz. 594) -

- jako bezprzedmiotowe.

III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. 2024r. poz. 594), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, **Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada** na Pro Domo sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku, w związku z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 ww. ustawy:

1. karę pieniężną w wysokości kwotę 75.626 zł (siedemdziesiąt pięć tysięcy sześćset dwadzieścia sześć złotych), za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w pkt I.1. sentencji niniejszej decyzji, płatną na rzecz Funduszu Edukacji Finansowej,

2. karę pieniężną w wysokości 75.626 zł (siedemdziesiąt pięć tysięcy sześćset dwadzieścia sześć złotych), za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w pkt I.2. sentencji niniejszej decyzji, płatną na rzecz Funduszu Edukacji Finansowej.

IV. Na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. 2024r. poz. 594) oraz na podstawie art. 263 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 572) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Pro Domo sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - obciąża Pro Domo sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku kosztami niniejszego postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w kwocie 45,50 zł (słownie: czterdzieści pięć złotych 50/100) i zobowiązuje Pro Domo sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku do zwrotu tych kosztów Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie 14 (czternastu) dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

[1] Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także jako: Prezes Urzędu lub UOKiK) przeprowadził postępowanie wyjaśniające w celu wstępnego ustalenia czy działania Pro Domo spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Gdańsku (nr KRS: 0000382536, dalej także jako: Pro Domo, Spółka, Kredytodawca lub Przedsiębiorca) mogą stanowić praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (sygn.RGD.405.7/18).

[2] Prezes Urzędu, na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, postanowił o wszczęciu postępowania w sprawie podejrzenia stosowania przez Pro Domo Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na:

1. bezzasadnym ustalaniu w proponowanych umowach pożyczki okresu spłaty kredytu, poprzez jego wydłużenie o raty kwartalne:

1) spłacane łącznie w okresie 78 tygodni w ramach:

- umów jednotranszowych, zawieranych na okresy: 83 tygodni i 157 tygodni
- umów dwutranszowych, zawieranych na okresy odpowiednio: 98, 108, 123 tygodni,

2) spłacane łącznie w okresie 117 tygodni w ramach:

- umów jednotranszowych, zawieranych na okres 127 tygodni

(w ramach których to rat kwartalnych konsument spłaca odpowiednio: w przypadku umów zawieranych na okres: 83 tyg. - 0,40%, 98 tyg. - 0,28%, 108 tyg. - 0,27%, 123 tyg. - 1,29%, 127 tyg. - 0,51% całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta), podczas gdy spłata ponad 98% całkowitego, zaciąganego zobowiązania, zgodnie z tymże harmonogramem spłat, następuje w ratach tygodniowych, prowadząc do zawyżania maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu, określonej ustawą z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 1083 ze zm.¹), a w konsekwencji do wzrostu zadłużenia konsumentów - pożyczkobiorców, z tytułu ponoszonych pozaodsetkowych kosztów pożyczki, co może stanowić zachowanie przedsiębiorcy sprzeczne z dobrymi obyczajami i godzące w zbiorowe interesy konsumentów, a w konsekwencji naruszać art.24 ust.1 i ust.2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

2. nieuwzględnianiu, w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie, w ramach całkowitego kosztu kredytu ulegającego obniżeniu proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, wysokości pobranej opłaty wstępnej, co może naruszać art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 1083 ze zm.), a w konsekwencji naruszać art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

3. uzależnianiu rozliczenia kredytu w przypadku dokonania przez pożyczkobiorcę całkowitej spłaty kredytu przed terminem od uprzedniego dokonania zapłaty w pełnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu w postaci Opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania, dotyczących przewidzianych w umowie, a nieodbytych wizyt domowych co może naruszać art.49 ust.1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 1083 ze zm.), a w konsekwencji naruszać art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

4. uzależnianiu rozliczenia kredytu w przypadku dokonania przez pożyczkobiorcę całkowitej spłaty kredytu przed terminem od złożenia przez konsumenta stosownego

¹ Publikatory Dzienników Ustaw na dzień wydania Postanowienia z dnia 05 lutego 2021r. Nr RGD 11/2021 o wszczęciu postępowania względem Pro Domo Sp. z o.o.

wniosku, co może naruszać art.52 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2019 r., poz. 1083), a w konsekwencji naruszać art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

(dowód: 1. przekazanie sprawy z dnia 02 lutego 2021r. k. 1

2. Postanowienie z dnia 05 lutego 2021r. Nr RGD 11/2021 o wszczęciu postępowania w przedmiocie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów z dnia 05 lutego 2021 r. k. 2 - 14)

- [3] Postanowieniem nr RGD 12/2021 z dnia 05 lutego 2021 r. (*dowód: Postanowienie nr RGD 12/2021 - karta 17*) Prezes Urzędu postanowił o zaliczeniu w poczet dowodów we wszczętym wobec Spółki postępowaniu w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów o sygnaturze RGD.610.1.2021/PAF, odpowiedzi Spółki na wezwania Prezesa Urzędu przekazane w toku postępowania wyjaśniającego, pisma Rzecznika Finansowego z dnia 22 lutego 2018 r. wraz z załącznikami, protokół utrwalenia treści stron internetowych wraz z załącznikami z dnia 29 lipca 2020 r. oraz protokoły z kontroli przeprowadzonej w Pro Domo sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku i Pro Domo Finanse sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku w dniach od 04 do 11 października 2019 r. wraz z załącznikami.
- [4] Pismem z dnia 17 września 2024 r. Prezes Urzędu zawiadomił Spółkę o zakończeniu postępowania dowodowego oraz możliwością zapoznania się z aktami niniejszej sprawy. (*dowód: Pismo Spółki z dnia 17 września 2024 r. - k.534*)

Pełnomocnik Spółki pierwotnie, w dniu 23 grudnia 2021r. zapoznał się z aktami sprawy.

(dowód: protokół z przeglądu akt sprawy k. 482 - 484).

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

- [5] Prezes Urzędu przeprowadził postępowanie względem Pro Domo m.in. w zakresie przestrzegania regulacji dotyczących limitu maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu określonych w ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2023 r. poz. 1028 ze zm.). Przedmiotem postępowania były w szczególności dysproporcje pomiędzy ustalaną w umowach pożyczek wysokością rat tygodniowych a wysokością rat kwartalnych oraz co do sposobu rozliczania się z konsumentami w przypadku przedterminowej spłaty pożyczki, w tym w zakresie wywiązywania się z obowiązku proporcjonalnego zwrotu pobranej opłaty wstępnej. W wyniku wystąpień Prezesa Urzędu, Spółka wskazała m.in. na charakter i zakres prowadzonej działalności, produkty pożyczkowe oferowane konsumentom oraz tryby i zasady ich udzielania, a także przedłożyła wzorce stosowanych w poszczególnych okresach umów.
- [6] W ramach postępowania przeprowadzono także kontrolę w siedzibie Pro Domo oraz w podmiocie powiązanim Pro Domo Finanse spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Gdańsku (nr KRS:0000626909)². Czynności kontrolne odbywały się w dniach od 4 do 11 października 2019 r., przy czym zakresem kontroli objęty był okres od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia 4 października 2019 r.

² Ustalono, iż Pro Domo Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku oraz Pro Domo Finanse Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku, będąca także spółką oferującą pożyczki konsumenckie udzielane poza lokalem przedsiębiorstwa, to jest w domach pożyczkobiorców, należą do jednej grupy kapitałowej w rozumieniu art. 4 pkt 14 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji konsumentów (Dz.U. 2024r. poz. 594), gdzie Pro Domo jest przedsiębiorcą dominującym w rozumieniu pkt 3 w/w przepisu. Pro Domo jest jedynym współnikiem Pro Domo Finanse sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku.

- [7] Ustalono, iż Spółka została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego z dniem 31 marca 2011 r. (nr KRS: 0000382536), funkcjonując zgodnie z oświadczeniem Przedsiębiorcy od dnia 01 marca 2011 r.
- [8] Spółka była także zarejestrowana w Rejestrze Instytucji Pożyczkowych (pod numerem RIP000349), z którego została wykreślona z dniem 1 stycznia 2024 r.

(dowód: - pismo Pro Domo z dnia 01 lipca 2024 r. karta 533)

- [9] Prezes Urzędu ustalił, iż w ramach swojej działalności Spółka oferowała konsumentom pożyczki gotówkowe. W celu skorzystania z oferty Spółki, należało uprzednio skontaktować się z Przedsiębiorcą poprzez złożenie wniosku o udzielenie pożyczki (poprzez elektroniczny formularz kontaktowy na stronie internetowej Przedsiębiorcy, bądź telefonicznie). Do zawarcia umów z konsumentami dochodziło bezpośrednio w miejscu ich zamieszkania, za co pobierana była dodatkowa opłata. Wszystkie umowy zawierane były poza lokalem Spółki. Pożyczki były wypłacane i spłacane bezpośrednio do rąk pełnomocników Przedsiębiorcy, którzy odbywali wizyty w domach klientów. Powyższy sposób postępowania wynikał również z postanowień wzorca umownego Umowy Pożyczki (UM_T6_2020.04), jaki Spółka stosowała od 16 kwietnia 2020r.³ oraz prezentowanego na oficjalnej stronie internetowej (<https://eprodomo.pl>) procesu otrzymania pożyczki⁴.

Źródło: <https://eprodomo.pl/>, dostęp: 08.09.2021 g.:09:29.

Zgodnie z informacjami prezentowanymi na stronie internetowej Pro Domo Spółka funkcjonowała na obszarze 9 województw, w których posiadała punkty z którymi umożliwiony był kontakt telefoniczny, jako jedyne Biuro stacjonarne wskazano Grudziądz, ul. Wybickiego 9. Na stronie internetowej Spółki istniała także możliwość zgłoszenia wniosku pożyczkowego za pomocą formularza kontaktowego, skierowanego zarówno do klientów indywidualnych jak i podmiotów prowadzących działalność gospodarczą⁵.

- [10] W toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Spółka wskazała w piśmie z dnia 01 marca 2021 r. iż, począwszy od 01 kwietnia 2020 r. zaprzestała stosować produkty pożyczkowe będące przedmiotem zarzutu wskazanego w pkt I.1 sentencji niniejszej decyzji, zaś w kolejnym piśmie, z dnia 23 kwietnia 2021 r. dołączając wzorzec nowej umowy, określiła, że jest on *stosowany przez Spółkę od 16 kwietnia 2020 r.* i pierwsza umowa zawarta w ramach nowo wprowadzonych produktów pożyczkowych została zawarta właśnie z datą 16 kwietnia 2020 r.

(dowód: 1. pismo Pro Domo z dnia 01 marca 2021 r. k. 252, s. 7

2. pismo Pro Domo z dnia 23 kwietnia 2021 r. k. 261, s. 1)

³ §2. 1. Pożyczkobiorca na podstawie Umowy korzysta z usługi dodatkowej - obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania. (...) Pożyczkobiorca wyraża zarazem zgodę na wizyty w swoim miejscu zamieszkania Przedstawicieli Pożyczkodawcy w celu jej wykonywania oraz zobowiązuje się do informowania Pożyczkodawcy o jego zmianie zgodnie z §7. (UM_T6_2020.04)

⁴ <https://eprodomo.pl/>, dostęp: 28.11.2022 g.:15:39.

⁵ <https://eprodomo.pl/formularz-kontaktowy>, dostęp: 28.11.2022, g.:15:40.

[11] Zgodnie z przekazanymi informacjami Spółka za rok 2023 osiągnęła przychód w wysokości [xxx]

(dowód: - pismo Pro Domo z dnia 22 maja 2024 r. k. 526)

Ustalenia Urzędu w zakresie zarzutu I.1.

[12] W zakresie zarzutu sformułowanego w pkt I.1. sentencji przedmiotowej decyzji, Prezes Urzędu ustalił, iż oferowane przez Spółkę umowy zawierane były na poszczególne, z góry określone przez Przedsiębiorcę, okresy od 83 tygodni do 157 tygodni. Spółka oferowała pożyczki w dwóch wariantach, powiązanych z okresem ich trwania, to jest:

- i. pożyczki jednotranszowej, gdzie wypłaty kwoty pożyczki następowała jednorazowo, w momencie zawarcia umowy pożyczki, gotówką do rąk własnych pożyczkobiorcy. Umowy w tym wariantcie zawierane były na okresy odpowiednio: 83, 127, 157 tygodni (w jej ramach stosowany był od 2017 r. do 31 marca 2020r. wzorzec umowy oznaczony symbolem: UM_2017.07) oraz
- ii. pożyczki dwutranszowej, gdzie pierwsza transza, zgodnie z postanowieniami umowy, była wypłacana pożyczkobiorcy gotówką do rąk własnych, w momencie zawarcia umowy, zaś druga była przekazywana pożyczkobiorcy, np. na wskazany przezeń rachunek bankowy, bądź innemu podmiotowi wskazanemu przez konsumenta, w terminie 21 dni od dnia zawarcia umowy.⁶ Umowy w tym wariantcie zawierane były na okresy odpowiednio: 98, 108, 123, 138 tygodni. (w jej ramach stosowany był od 2017 r. do 31 marca 2020r. wzorzec umowy oznaczony symbolem: UM_T_2017.07).

W toku kontroli przeprowadzonej w trakcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Prezes Pro Domo oświadczył, iż liczba wszystkich umów zawieranych przez Spółkę kształtuje się w przedziale od ok. [xxx] umów miesięcznie.

[13] Na podstawie dowodów pozyskanych w trakcie ww. postępowania Prezes Urzędu ustalił, iż w przypadku dwutranszowej pożyczki Pro Domo, przewidywano zwykle dłuższy okres spłaty niż w przypadku pożyczki jednotranszowej. Umowy typu dwutranszowego obejmowały także - co do zasady - wyższe kwoty pożyczki, co wiązało się z koniecznością zapłaty przez konsumenta wyższej prowizji/opłaty wstępnej. W takim wypadku konsumentom oferowana była możliwość sfinansowania prowizji/opłaty wstępnej ze środków pożyczki udzielanej przez spółkę Pro Domo Finanse z siedzibą w Gdańsku. W przypadku zawarcia przez konsumenta umowy pożyczki dwutranszowej Pro Domo oraz skorzystania z oferty pokrycia prowizji/opłaty wstępnej z nią związanej ze środków udzielanych przez Pro Domo Finanse, dochodziło do zawarcia dwóch umów: pierwszej z Pro Domo - obejmującej kwotę pożyczki oraz drugiej - z Pro Domo Finanse, celem sfinansowania prowizji/opłaty wstępnej związanej z pierwszą umową. Z tego powodu, w załączniku nr 1 do stosowanego wzorca umowy Pro Domo pożyczki dwutranszowej, *Dyspozycja uruchomienia II transzy do umowy pożyczki* (DUM_T_2017.07), wśród wymienionych podmiotów, którym miała zostać przekazana druga transza zaciągniętej pożyczki, widniało także Pro Domo Finanse. W wyniku analizy pozyskanych w toku kontroli umów pożyczek ustalono, iż w przypadku dwutranszowych umów, wysokość drugiej transzy pokrywała się z kwotą stanowiącą sumę opłaty wstępnej z umowy z Pro Domo oraz

⁶ Zgodnie z dyspozycją uruchomienia drugiej transzy, stanowiącej załącznik do umowy pożyczki, środki pożyczki można było przekazać tytułem spłaty zobowiązań wobec instytucji pożyczkowych wskazanych w stosowanym wzorcu umownym, tj.: [xxx].

opłaty wstępnej z umowy z Pro Domo Finanse, zawartych przez tego samego pożyczkobiorcę w tym samym dniu i miejscu.⁷

- [14] W piśmie z dnia 01 marca 2021 r., w ramach ustosunkowania się do postawionych przez Prezesa Urzędu zarzutów sformułowanych w Postanowieniu RGD 11/2021 o wszczęciu postępowania, Spółka wskazała, iż *w przypadku pożyczki dwutranszowej, wybór odbiorcy przelewu oraz celu wypłaty drugiej transzy pozostaje tylko i wyłącznie w dyspozycji Klienta. Klient sam wybiera odbiorcę przelewu albo spośród zaproponowanych (...) lub dopisuje dowolne dane (np. swoje konto do przelewu), jeśli odbiorcy wybranego przez Klienta nie ma na druku DUM_T_2017.07. (...) w przypadku obowiązku uiszczenia przez konsumenta opłaty wstępnej przed zawarciem umowy pożyczki, Spółka nie bada źródła pochodzenia opłaty wstępnej. Częstokroć, Klient nie posiada gotówki na pokrycie kosztu opłaty wstępnej, a Przedstawiciel Spółki posiada również w ofercie pożyczki spółek konkurencyjnych (również innych niż Pro Domo Finanse) i przedstawia taką ofertę Klientowi. (...)*
- [15] W związku z wezwaniem Prezesa Urzędu, Spółka, wraz z pismem z dnia 23 kwietnia 2021r., przedstawiła przykłady 15 umów, w których, w ramach dyspozycji uruchomienia II transzy do umowy pożyczki zaznaczono podmiot inny niż Pro Domo Finanse sp. z o.o.
- [16] Przed wypłatą pożyczki jednotranszowej Spółka nie pobierała żadnej opłaty. Pożyczkobiorca - klient Pro Domo - zobowiązany był na podstawie umowy do korzystania z usługi dodatkowej w postaci obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania, wyrażając w umowie zgodę na wizyty Przedstawiciela Spółki w celu jej wykonywania oraz zobowiązując się do informowania o zmianie miejsca zamieszkania. Tożsame postanowienia w tym zakresie zostały powtórzone również w aktualnie stosowanym wzorcu umownym (UM_T6_2020.04)⁸.
- [17] Opłata z tego tytułu w umowach jednotranszowych wliczana była do całkowitego kosztu pożyczki wraz z opłatą wstępną i łączną kwotą odsetek, wpływając tym samym na kwotę do zapłaty w ramach zaciągniętej umowy pożyczki przez konsumenta, przy czym opłata za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania jest, zgodnie z postanowieniami Umowy, pobierana wraz z poszczególnymi ratami pożyczki.
- [18] Zgodnie z postanowieniami Umowy odnoszącymi się do określenia wysokości opłaty należnej z tytułu usługi dodatkowej - stanowiącej jednak obligatoryjny element umowy - jaką jest obsługa pożyczki w miejscu zamieszkania, w stosowanych przez Spółkę wzorcach kształtowały się one następująco:

udział opłaty w racie pożyczki odpowiada proporcji: suma opłat za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania do:

- *Całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta [w przypadku umów jednotranszowych*
- *przyp. Prezes UOKiK]*

⁷ Np. > w umowie dwutranszowej z Pro Domo nr [xxx] z dnia 21 czerwca 2018r. wysokość drugiej transzy wynosi 540,00 zł, opłata wstępna: 432,00 zł zaś zawarta z tym samym konsumentem, w tym samym dniu umowa z Pro Domo Finanse nr 37632.6, obejmuje kwotę do wypłaty (całkowitą kwotę pożyczki): 432,00 zł oraz 108,00 zł opłaty wstępnej (Całkowity koszt pożyczki), [432 zł + 108 zł = 540 zł];

>w umowie dwutranszowej z Pro Domo nr [xxx] z dnia 23 stycznia 2018r. wysokość drugiej transzy wynosi 450,00 zł, opłata wstępna: 360,00 zł zaś zawarta z tym samym konsumentem, w tym samym dniu umowa z Pro Domo Finanse nr 25728.10, obejmuje kwotę do wypłaty (całkowitą kwotę pożyczki): 360,00 zł oraz 90,00 zł opłaty wstępnej (Całkowity koszt pożyczki), [360 zł + 90 zł = 450 zł].

⁸ §2.1. Pożyczkobiorca na podstawie Umowy korzysta z usługi dodatkowej - obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania. Opłata za tę usługę (§1 pkt C) za cały okres trwania Umowy wraz z Opłatą wstępną (§1 pkt B) będą należne Pożyczkodawcy w dwudziestym ósmym dniu trwania Umowy. Należność wynikającą z tych opłat, Pożyczkobiorca reguluje poprzez wpłatę na rachunek bankowy Pożyczkodawcy prowadzony w [xxx] - numer rachunku: [w tym miejscu numer rachunku - przyp. Prezes Urzędu], niezależnie od rat pożyczki należnych do tego dnia, o których mowa w §3.1. Koszt usługi dodatkowej w postaci tej opłaty stanowi element Całkowitego kosztu pożyczki (§1 pkt G). Pożyczkobiorca wyraża zarazem zgodę na wizyty w swoim miejscu zamieszkania Przedstawicieli Pożyczkodawcy w celu jej wykonywania oraz zobowiązuje się do informowania Pożyczkodawcy o jego zmianie zgodnie z §7.

- Łącznego zobowiązania do spłaty [w przypadku umów dwustranszowych - przyp. Prezes UOKiK].⁹

[19] Opłata wstępna natomiast, w przedmiocie ustalania jej wysokości, zgodnie treścią Umowy, stanowi procent wysokości pożyczki i jest oprocentowana wg. stałej stopy oprocentowania.¹⁰

[20] W toku kontroli przeprowadzonej przez Prezesa Urzędu w ramach postępowania Spółka wskazała na zależność pomiędzy udziałem opłaty za obsługę w miejscu zamieszkania w wysokości każdej z rat, a długością trwania umowy.¹¹

Natomiast wysokość opłaty wstępnej stanowi procent całkowitej kwoty pożyczki, zależnie od rodzaju pożyczki, odpowiednio 1,5% w przypadku pożyczek jedностranszowych i 25% w przypadku pożyczek dwustranszowych. Wymienione zależności przedstawia poniższa tabela: [xxx]

[21] Opłaty z tytułu obsługi w miejscu zamieszkania miałyby być pobierane wraz z ratami pożyczki, na co wskazuje bezpośrednio postanowienie w umowie pożyczki Pro Domo (§2.1.).¹² Całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta stanowią:

- i. kapitał pożyczki, tj. suma całkowitej kwoty pożyczki do wypłaty konsumentowi,
- ii. opłata wstępna,
- iii. łączna opłata za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania,
- iv. łączna kwota odsetek.

W przypadku pożyczki jedностranszowej wraz z zawarciem umowy konsumentowi wypłacana była kwota pieniężna w gotówce, stanowiąca różnicę pomiędzy całkowitą kwotą do zapłaty a całkowitym kosztem pożyczki, na który z kolei składały się wymienione powyżej opłaty (opłata wstępna oraz łącznie opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania) oraz łączna kwota odsetek. W przypadku zawarcia umowy jedностranszowej konsument nie był zobowiązany do uiszczania kosztów związanych z pożyczką ze środków własnych, gdyż opłata wstępna była kredytowana zaciąganą pożyczką.

Natomiast w sytuacji umowy dwustranszowej pożyczkobiorca zobowiązany był wraz z zawarciem umowy do uiszczenia opłaty wstępnej, która jak już podniesiono, była spłacana w wielu przypadkach ze środków uzyskanych z tytułu zaciągniętej pożyczki w Pro Domo Finanse, spłacanej z kolei drugą transzą umowy z Pro Domo, generując tym samym dodatkowe opłaty dla konsumenta w związku z kolejną pożyczką. Niemniej, jak wskazała Spółka, wybór podmiotu na rzecz którego miała nastąpić dyspozycja wypłaty środków II transzy udzielonej pożyczki miał każdorazowo należeć do samego konsumenta.

[22] W toku kontroli Przedsiębiorca złożył pisemne wyjaśnienia z dnia 11 października 2019 r. (zał.nr 5 do Protokołu Kontroli, karta: 183), w których, odnosząc się do określania procentowego stosunku opłaty za usługę w miejscu zamieszkania w każdej racie pożyczki, wskazał iż [pisownia oryginalna - przyp. Prezesa Urzędu]: *Procent udziału usługi w miejscu zamieszkania w racie pożyczki zależy od ilości szacowanych wizyt Przedstawiciela u*

⁹ §2.1 zd.3 wzorców umów (UM_2017.07 i UM_T_2017.07) stosowanych przez Spółkę.

¹⁰ §5.1 umowy jedностranszowej (UM_2017.07): *Kapitał pożyczki, tj. suma całkowitej kwoty pożyczki (§1 pkt A) i kwoty kredytowanej niniejszą pożyczką Opłaty wstępnej (§1 pkt B) oprocentowany jest jedną, stałą stopą oprocentowania wskazaną w stosunku rocznym (§1pkt D). Oprocentowanie według stałej stopy oprocentowania oznacza, że stopa ta nie ulega zmianie przez cały czas trwania Umowy, z zastrzeżeniem, że do zadłużenia przeterminowanego, w przypadku jego powstania, zastosowanie znajduje stopa oprocentowania zadłużenia przeterminowanego (§6.2.).*

¹¹ §2.1. umowy jedностranszowej (UM_2017.07): *Pożyczkobiorca na podstawie umowy korzysta z usługi dodatkowej - obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania. Opłata należna Pożyczkodawcy za tę usługę (§1 pkt C) będzie pobierana wraz z ratami pożyczki. Udział opłaty w racie pożyczki będzie odpowiadał proporcji: suma opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania (§1pkt C) do całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta (§1 pkt H). Koszt usługi dodatkowej w postaci tej sumy stanowi element całkowitego kosztu pożyczki (§1 pkt G). Pożyczkobiorca wyraża zarazem zgodę na wizyty w swoim miejscu zamieszkania Przedstawicieli Pożyczkodawcy w celu jej wykonywania oraz zobowiązuje się do informowania Pożyczkodawcy o jego zmianie zgodnie z §7.*

¹² Op.cit.

Klienta. Grupa produktów jednorazowych (83,127,157 tygodni) oferowana jest Klientom, z którymi rozpoczynamy współpracę. Z historycznego doświadczenia wiadomo, iż w wypadku tych pożyczek Przedstawiciel musi kilkakrotnie w ciągu tygodnia, na który przypada płatność raty, odwiedzić Klienta, żeby pełną ratę odebrać. Produkty dwustronne w wyższych kwotach oferowane są Klientom, z którymi współpraca układała się dobrze, tj. liczba planowanych tygodniowych wizyt jest zbliżona do rzeczywiście wykonanych wizyt.

We wcześniejszych wyjaśnieniach, w piśmie z dnia 05 lipca 2018r. (k. 77 - 78) Spółka wskazała, na następujące powody takiego systemu spłat: [pisownia oryginalna- przyp. Prezesa Urzędu] (...):

- a) Z doświadczeń Spółki wynika, iż najlepiej sprawdzającym się sposobem kontaktu z Klientem jest kontakt bezpośredni (i tym m.in. Spółka odróżnia się od większości jej konkurentów), a zarazem, że Klienci po zakończeniu spłat pożyczki, w późniejszych okresach wielokrotnie poszukują oferty kolejnej pożyczki. Stosowanie systemu spłacania pożyczek w ratach tygodniowych oraz następnie (niższych) kwartalnych pozwala podtrzymywać relacje biznesowe z Klientami bez konieczności utrzymywania wysokiego poziomu ich zadłużenia. Brak bezpośredniego kontaktu Przedstawicieli Spółki z Klientem po zakończeniu okresu rat tygodniowych powodowałby bowiem brak możliwości dotarcia do tego Klienta z aktualną ofertą Spółki w praktykowany przez nią sposób (właśnie poprzez kontakt bezpośredni), a tym samym zwiększał ryzyko skorzystania z oferty konkurencji (zwłaszcza tej łatwiej dostępnej, np. rozpowszechnianej środkami masowego przekazu). W związku z powyższym, Spółka kontynuuje sprawdzony system rat kwartalnych, tak aby w razie potrzeby zaoferować Klientowi dodatkową pożyczkę, oczywiście z zachowaniem zasad obowiązujących w art. 36c Ustawy.
- b) Z doświadczeń Spółki wynika również, iż zawsze istnieje pewna grupa Klientów, którym w trakcie okresu spłaty pożyczki, pogorszyła się sytuacja finansowa i nie są w stanie regulować pełnych rat pożyczki. Zgodnie z ustaloną polityką postępowania Spółki w takich wypadkach, Spółka nie korzysta jednak z przewidzianego w §6.2 umowy pożyczki prawa do jej wypowiedzenia przed upływem okresu, na który pożyczka została udzielona. Inaczej mówiąc Spółka zakłada, że spłata pożyczki (mimo ewentualnych opóźnień ze spłatą poszczególnych rat) nastąpi do końca tego okresu i nie wyciąga konsekwencji z takich ewentualnych 'częstkowych' opóźnień. Dzięki temu Klient de facto uzyskuje możliwość spłaty całej kwoty pożyczki w dłuższym okresie czasu (aż do zakończenia terminarza płatności), bez narażenia go na dodatkowe koszty związane z dochodzeniem roszczenia na drodze postępowania sądowego, a następnie egzekucyjnego. Uwzględnienie powyższej polityki w kontekście dłuższego (niż potencjalnie możliwy do osiągnięcia poprzez podwyższenie kwoty, a zmniejszenie liczby rat kwartalnych) okresu spłaty pożyczki pozwala zdaniem Spółki uznać, że również w tym kontekście stosowany system rat kwartalnych pozostaje w zgodzie z interesem jej Klientów.

[23] Zgodnie z postanowieniami umownymi Pierwsza rata kwartalna płatna jest w pierwszym dniu 13. Tygodnia następującego po dniu wymagalności ostatniej raty tygodniowej.¹³ Model rozbijania spłaty zaciągniętego zobowiązania na raty tygodniowe i kwartalne oraz odstępy pomiędzy poszczególnymi ratami był więc jednolity dla wszystkich umów pożyczek udzielanych przez Pro Domo w ramach występujących jej typów. Różnice występują w liczbie poszczególnych rat (tak tygodniowych jak i kwartalnych) w zależności od okresu na jaki dana pożyczka została udzielona oraz wysokości poszczególnych rat.

Liczba rat i ich wysokość w zależności od długości trwania umowy pożyczki oraz wysokości całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta obrazuje poniższa tabela: [xxx]

¹³ §3.1. obu wzorców umów.

- [24] Jak wynika z danych i obliczeń wskazanych w powyższej tabeli, w przypadku okresu trwania umowy wynoszącego 83 tygodnie, pierwsze cztery tygodniowe raty wynosiły po 0 zł, dopiero w ramach płatności piątej raty, pożyczkobiorcy są zobowiązani do uiszczenia kwoty stanowiącej 99,60% całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta, uwzględniającej wszystkie opłaty dodatkowe oraz odsetki. Pomimo pozostałej do zapłaty kwoty, stanowiącej ok. 0,4% całkowitej kwoty do zapłaty, jej spłata jest rozkładana na 6 rat kwartalnych, z których każda wynosi po 20 groszy. W przypadku umów pożyczek zawieranych na dłuższy okres (tj. 98 tygodni i więcej), wszystkie raty tygodniowe związane są z koniecznością dokonywania spłat, chociaż ostatnia rata tygodniowa jest w każdym przypadku znacząco wyższa od pojedynczych rat.¹⁴ We wszystkich rodzajach badanych umów powtarzał się schemat ustalania spłat pożyczki w ratach tygodniowych, obejmujących spłatę ponad 98% całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta oraz następujących po nich rat kwartalnych, obejmujących spłatę poszczególnych rat w wysokości oscylującej od 0,20 zł do 5 zł, płatnych co 13 tygodni - 91 dni.
- [25] W ramach złożonych w toku kontroli wyjaśnień z dnia 8 października 2019 r. (zał. nr 4 do Protokołu Kontroli, karta: 182) Prezes Zarządu Pro Domo wskazał jako przyczynę ustalenia ostatniej raty tygodniowej na poziomie wyższym niż pozostałe, pozostawienie takiego modelu z początkowego okresu działalności, tj. lat 2011 - 2014, gdy [pisownia oryginalna-przyp. Prezesa Urzędu] (...) *Spółka oferowała głównie produkty na 4 i 6 tygodni. Atrakcyjność produktu zależała też od wysokości rat tygodniowych, które Klient mógł spłacać bez opóźnień (w ten sposób budował pozytywną historię [kredytową - przyp. Prezesa UOKiK]). Przy opracowaniach kolejnych wersji produktów pożyczkowych parametr ten był przenoszony. Dziś gdy oferujemy produkty na dużo dłuższe terminy, ma on nieporównywalnie mniejsze znaczenie.*

Ustalenia Urzędu w zakresie zarzutu I.2.

- [26] W zakresie zarzutu sformułowanego w pkt I.2. sentencji przedmiotowej decyzji, Prezes Urzędu ustalił, iż oferowane przez Spółkę umowy pożyczek zawierane były z wykorzystaniem wzorców umownych zawierających postanowienia przewidujące, w przypadku spłaty całości lub części pożyczki przed terminem określonym w umowie, obniżenie całkowitego kosztu pożyczki wyłącznie o te koszty, *które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania Umowy*, z zastrzeżeniem, iż Opłata wstępna, jako stanowiąca część całkowitego kosztu pożyczki, nie ulega obniżeniu.
- [27] W swoim piśmie z dnia 05 lipca 2018r., Pro Domo zaznaczyła iż (karta: 109): *W przypadku wcześniejszej spłaty pożyczki, Spółka przyjmując pro-konsumencką wykładnię zarówno art.16 ust.1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE dnia 23 kwietnia 2008r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającą dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U.U.E.L. z 2008r. Nr 133, s.66-92, ze zm.) oraz art.49 ust.1 Ustawy, dokonuje proporcjonalnego obniżenia nie tylko odsetek, ale także kosztów naliczonych tytułem opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania.*
- [28] O ile we wzorcach umownych stosowanych przez Pro Domo wskazano, iż (...) *Całkowity Koszt pożyczki (§1 pkt G) ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania Umowy, tj. o przypadającą na ten okres część kosztów wskazanych w §1 pkt C i F, chociażby Pożyczkobiorca poniósł je przed tą spłatą*, o tyle w sposób nieuzasadniony nawet w przypadku wcześniejszej spłaty pożyczki przed terminem ustalonym w umowie, Spółka w ramach całkowitego kosztu kredytu ulegającego obniżeniu, nie uwzględniała wysokości pobranej Opłaty wstępnej (§1 pkt B), proporcjonalnie do okresu, o który czas obowiązywania umowy został skrócony, wskazując iż jest to *koszt związany z podpisaniem umowy i niezależny od okresu jej trwania*. Wysokość opłaty wstępnej stanowi procent wobec całkowitej kwoty pożyczki,

¹⁴ Odpowiednio w przypadkach umów zawieranych na okres 98 i 108 tygodni pojedyncze raty tygodniowe stanowiły 35% ostatniej raty tygodniowej, zaś w przypadku umowy zawieranej na 127 tygodni proporcja ta wynosiła 54%.

odpowiednio 1,5% w przypadku pożyczek jednotranszowych i 25% w przypadku pożyczek dwutranszowych.

- [29] Tymczasem, zgodnie z brzmieniem art.49 ustawy o kredycie konsumenckim: *1. W przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą. 2. W przypadku spłaty części kredytu przed terminem określonym w umowie, ust. 1 stosuje się odpowiednio.*
- [30] Jak wskazano, zgodnie ze stanowiskiem Pro Domo wyrażonym w piśmie z dnia 05 lipca 2018r. Przedsiębiorca formułując warunki proporcjonalnego obniżenia opłat w przypadku wcześniejszej spłaty zobowiązania przez konsumenta miał na względzie brzmienie nie tylko wskazanej normy prawnej w postaci art.49 ustawy o kredycie konsumenckim, ale także art.16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE dnia 23 kwietnia 2008r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającą dyrektywę Rady 87/102/EWG.
- [31] Natomiast, w piśmie z dnia 01 marca 2021r., o czym mowa w ww. pkt [13], Spółka wskazała, iż wobec sprzeczności w wykładni normy z art. 49 ustawy o kredycie konsumenckim, także w ramach orzecznictwa krajowego, pomimo wydania wspólnie przez Rzecznika Finansowego i Prezesa UOKiK stanowiska z dnia 16 maja 2016r. w tej sprawie, wobec istniejącej niepewności prawnej, dopiero z dniem jednoznacznego wypowiedzenia się przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej TSUE w wyroku z dnia 11 września 2019r., sygn. C-383/18 (*Lexitor Sp. z o.o przeciwko Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej im. Franciszka Stefczyka i innym*), który dokonał jednoznacznej i niebudzącej żadnych wątpliwości wykładni art. 16 ust.1 w/w dyrektywy, zgodnie z którą *Artykuł 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.Urz.UE.L z 2008 r., Nr 133, s. 66) należy interpretować w ten sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta, można wymagać od przedsiębiorców stosowania tegoż przepisu według takiej interpretacji. Spółka wskazała, iż z powyższych przyczyn, (...) do tego czasu (tj. do przesądzenia zmiany interpretacji ww. przepisu przez właściwe sądy) stosowanie przez Spółkę rozwiązania opartego na interpretacji odmiennej nie sposób uznać za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Jedną z konstytucyjnych zasad polskiego porządku prawnego jest zasada niedziałania prawa wstecz. Skoro zasadą (i to konstytucyjną) jest wykluczenie wstecznego działania przepisów prawa, to tym bardziej powinno to dotyczyć ich interpretacji, zanim jeszcze okazała się ona być tą „oficjalną”, jest jawnym naruszeniem powyższej zasady. (...)*

Natomiast, (...) poczynając od 11 września 2019 roku (a więc natychmiast po ww. wyroku TSUE) Spółka rozpoczęła uwzględnianie opłaty wstępnej przy rozliczeniach związanych ze spłatą pożyczki przed terminem.

Ustalenia Urzędu w zakresie zarzutu II

- [32] Dowody zgromadzone przez Prezesa Urzędu tj. dokumentacja dotycząca rozliczenia pożyczek spłaconych przed terminem zakończenia umowy nie wskazują aby Pro Domo uzależniał rozliczenia kredytu od złożenia przez kredytobiorcę stosownego wniosku, czy od uprzedniego dokonania zapłaty w pełnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu w postaci Opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania, dotyczących przewidzianych w umowie, a nieodbytych wizyt domowych. Wszystkie koszty pożyczki, w tym Opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania stanowią element łącznej wysokości zobowiązania do spłaty natomiast przedstawiony opis czynności oraz dane dotyczące pożyczek rozliczonych wskazują, że Spółka dokonuje

także rozliczenia i zwrotu opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania. (dowód: karty 382 - 463).

Stanowisko Spółki wobec zarzutów wskazanych w pkt I oraz II sentencji

[33] Przedsiębiorca w odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie podejrzenia stosowania przez Pro Domo praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w piśmie z dnia 01 marca 2021r. przedstawił swoje stanowisko w sprawie. (dowód: karty 249 - 252).

Spółka zaprzeczyła, jakoby miała stosować jakąkolwiek z praktyk, które wskazano w sentencji niniejszej decyzji.

[34] Odnosząc się do zarzutu opisanego w pkt I.1. sentencji decyzji Spółka nie zgodziła się ze stanowiskiem Prezesa Urzędu, jakoby przyczyną stosowania analizowanego mechanizmu spłat z tytułu umowy pożyczki w ramach rat tygodniowych i kwartalnych miała być próba obejścia normy z art.36a ustawy o kredycie konsumenckim i określonego w nim sposobu obliczania maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytów poprzez sztuczne wydłużenie okresu obowiązywania umowy, a tym samym obciążanie konsumentów opłatami wyższymi niż możliwymi do naliczania w przypadku określania okresu obowiązywania umowy wyłącznie w wymiarze trwania rat tygodniowych.

Według Spółki przyjęty model spłaty w ratach tygodniowych i kwartalnych podyktowany był podtrzymywaniem relacji z Klientem, co jak podnosi Pro Domo, (...) w strategii [xxx]

[35] W przedmiocie zarzutu opisanego w pkt I.2 sentencji decyzji, w ocenie Spółki, z przepisu art.49 ustawy o kredycie konsumenckim nie wynika jednoznaczna norma, zgodnie z którą w przypadku wcześniejszej spłaty pożyczki przez konsumenta, należałoby obniżać koszty kredytu powiązane z czynnościami związanymi ściśle z samym w sobie udzieleniem tego kredytu (więc niebędące funkcją czasu) a poniesione przez konsumenta przed udzieleniem kredytu. W ocenie Spółki, pomimo zajmowanych przez Prezesa UOKiK stanowisk w tej sprawie, w tym w tym z dnia 16 maja 2016 r., rozbieżność w interpretacji powyższego przepisu wynikająca z odmiennych orzeczeń sądów polskich została jednoznacznie rozstrzygnięta dopiero w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 11.09.2019 r., a następnie uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2019 r. sygn. akt III CZP 45/19. Wobec powyższych okoliczności, w ocenie Pro Domo, do czasu wydania jednoznacznego rozstrzygnięcia przez TSUE, tj. 11.09.2019 r., ze względu na istniejącą niepewność prawną, nie sposób rozpatrywać działań Spółki jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Zgodnie z oświadczeniem Spółki, (...) poczynając od 11 września 2019 roku (a więc natychmiast po ww. wyroku TSUE) Spółka rozpoczęła uwzględnianie opłaty wstępnej przy rozliczeniach związanych ze spłatą pożyczki przed terminem.

[36] Spółka w nawiązaniu do sformułowanego w pkt II.1 sentencji niniejszej decyzji zarzutu uzależniania rozliczenia kredytu w przypadku dokonania przez pożyczkobiorcę całkowitej spłaty kredytu przed terminem od uprzedniego dokonania zapłaty w pełnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu w postaci Opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania, dotyczących przewidzianych w umowie, a nieodbytych wizyt domowych, wskazała na brak stosowania takiej praktyki i nieprawidłową interpretację wyjaśnień Prezesa Spółki złożonych w toku kontroli. W odpowiedzi na postawione zarzuty, wskazano iż: *W przypadku spłaty kredytu przed terminem, Spółka nie uzależnia rozliczenia kredytu od uprzedniego dokonania zapłaty w pełnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu. Każdorazowo konsument może wystąpić drogą pisemną z zapytaniem o kwotę kończącą pożyczkę podając datę planowanej spłaty pożyczki. Ze względu na konieczność skomplikowanego wyliczenia kwoty koniecznej do spłaty przez konsumenta, w przypadku chęci przedterminowej spłaty zobowiązania, przedstawiciele Spółki nie są w stanie podać jej konsumentowi w trakcie wizyty bezpośrednio po otrzymaniu zapytania w tym*

przedmiocie lub oświadczenia o chęci wcześniejszej spłaty pożyczki. W związku z tym Przedstawiciel przekazuje Klientowi informację, żeby zwrócił się do Centrali Spółki. Dla pewności i potwierdzenia nadania/ otrzymania informacji, sugerowana jest droga korespondencyjna. (...) najczęściej spotykanym przypadkiem jest zdarzenie, gdy Przedstawiciel przychodzi do Klienta w celu odbioru raty pożyczki, ten zaś informuje, że chciałby spłacić pożyczkę w chwili odwiedzin. Ponieważ Przedstawiciel nie potrafi określić kwoty, o którą Klient miałby pomniejszyć swoje zobowiązanie w danej chwili, w takiej sytuacji Klient najczęściej decyduje się na spłatę całości zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki. Przedstawiciel nie ma prawa odmówić przyjęcia spłaty od Klienta, nawet jeśli przewyższa ona wysokość należnej raty. (...) rozliczenie nadpłaty pożyczki z tytułu jej wcześniejszej spłaty nie jest uwarunkowane wcześniejszą spłatą wszystkich należności wynikających z umowy. Klienta w każdej chwili może wystąpić do Spółki o wyliczenie kwoty niezbędnej do zamknięcia pożyczki uwzględniającej pomniejszenie o koszty związane z jej wcześniejszą spłatą, a Spółka nie wymaga od Klienta spłaty całości kosztów wynikających z umowy pożyczki.

- [37] Odnośnie zarzutu wskazanego w pkt II.2. sentencji niniejszej decyzji, tj. uzależniania rozliczenia kredytu w przypadku dokonania przez pożyczkobiorcę całkowitej spłaty kredytu przed terminem od złożenia przez konsumenta stosownego wniosku, Spółka podniosła, iż (...) *W przypadku spłaty kredytu przed terminem w kwocie przewyższającej należne Spółce wynagrodzenie za skrócony okres korzystania z kredytu, Spółka nie uzależnia rozliczenia kredytu od złożenia przez konsumenta stosownego wniosku.* Pro Domo przywołując opis najczęstszego postępowania klientów w przypadku chęci wcześniejszej spłaty pożyczki, wskazany w ramach odniesienia się do zarzutu z pkt II.2. sentencji niniejszej decyzji, gdy klient chce spłacić całe zobowiązanie w danej chwili, podczas wizyty Przedstawiciela Spółki, który *nie ma prawa odmówić przyjęcia spłaty od Klienta, nawet jeśli przewyższa ona wysokość należnej raty. Po przyjęciu spłaty od Klienta, Przedstawiciel informuje go, żeby powiadomił Spółkę o sposobie rozliczenia nadpłaty (np. wskazał konto bankowe). Wielokrotnie Przedstawiciel pomaga Klientowi sformułować takie pismo. Nie ma ono jednak charakteru wniosku, który warunkowałby rozliczenie nadpłaty z tytułu wcześniejszej spłaty. Spółka ponownie podkreśla, że rozliczenie nadpłaty pożyczki z tytułu jej wcześniejszej spłaty nie jest uwarunkowane jakimkolwiek wnioskiem o rozliczenie nadpłaty wynikającej z wcześniejszej spłaty należności.*
- [38] W konkluzji swojego stanowiska Spółka wniosła o umorzenie postępowania, ze względu na okoliczność, iż - w jej ocenie - żadne z podlegających ocenie rozwiązań stosowanych przez Spółkę nie stanowiło praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje.

Interes publiczny

- [39] Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2017 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2024 r. poz. 594, dalej także jako: uokk), ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana jest w ramach działań Prezesa Urzędu w interesie publicznym. Ingerencja Prezesa Urzędu ma na celu ochronę interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy działania przedsiębiorcy godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku, zaburzając jego prawidłowe funkcjonowanie.
- [40] W ocenie Prezesa Urzędu, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny. Wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy byli, lub mogli stać się nabywcami usług oferowanych przez Przedsiębiorcę w okresie udzielania przezeń umów pożyczek z wykorzystaniem analizowanych wzorców. Ponadto należy podkreślić, iż w zakresie

zarzutu z pkt I.1. sentencji niniejszej decyzji, tj. nieproporcjonalnego zróżnicowania pomiędzy wysokością poszczególnych spłat w ramach rat tygodniowych oraz kwartalnych, w ramach obecnie stosowanego wzorca umownego, Spółka pozostawiła model spłaty rozbity na raty tygodniowe oraz kwartalne, bez jakichkolwiek postanowień, czy mechanizmów określających wysokość poszczególnych rat kwartalnych, będących ekonomicznie uzasadnionymi w odniesieniu do całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta. Przedstawione przez Przedsiębiorcę umowy pożyczki zawarte z wykorzystaniem nowego wzorca umownego UM_T6_2020.04, pomimo określanych w nich poszczególnych rat kwartalnych oscylujących na poziomie ok. 11% całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta, nie gwarantują obniżenia w przyszłości sumy wysokości rat kwartalnych, w tym do poziomów kwestionowanych w przedmiotowej decyzji, przy jednoczesnym podwyższeniu wszystkich bądź wybranych rat tygodniowych. Zaniechanie więc uprzednio stosowanej przez Przedsiębiorcę praktyki, nie niweczy stwierdzenia wypełniania przez nią przesłanki praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w przeszłości, zaś brak stwierdzenia przez Prezesa Urzędu nieprawidłowości po stronie Spółki w uprzednio stosowanym kształtowaniu rat kwartalnych względem sumy rat tygodniowych, grozi powrotem przez Pro Domo do takich rozwiązań w przyszłości.

- [41] Działania Przedsiębiorcy nie dotyczą więc interesów poszczególnych osób, których sprawy miałyby charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, ale szerszego kręgu konsumentów, kontrahentów Przedsiębiorcy, których sytuacja jest identyczna. Naruszenie interesu publicznoprawnego przejawia się tym samym w naruszeniu zbiorowego interesu konsumentów. W niniejszej sprawie istnieje więc możliwość poddania zachowania Przedsiębiorcy dalszej ocenie pod kątem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Status przedsiębiorcy

- [42] Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera legalną definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z obowiązującym w dniu wszczęcia niniejszego postępowania art. 4 pkt 1 uokk pod pojęciem tym należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2024 r. poz. 236), to jest *osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonującą działalność gospodarczą*. Działalnością gospodarczą w rozumieniu Prawa przedsiębiorców *jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły*. (art.3 Prawa przedsiębiorców).
- [43] Pro Domo sp. z o.o. jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 uokk. Jest bowiem przedsiębiorcą wpisanym do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku, VII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000382536, prowadzącym we własnym imieniu działalność gospodarczą, polegającą na udzielaniu kredytów. Tym samym Spółka przy wykonywaniu działalności gospodarczej podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów i jej działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz wynikających z ustawy z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2023 r. poz. 1028 z ze zm., dalej także jako: ukk)

Sprzeczność z prawem lub dobrymi obyczajami

- [44] Zgodnie z art. 24 ust. 1 uokik, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W świetle zaś przepisu art. 24 ust. 2 tej ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy. Aby uznać dane działania przedsiębiorcy za niezgodne z zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zawartym w ww. przepisach ustawy o

ochronie konkurencji i konsumentów, należy wykazać, że spełnione zostały kumulatywnie trzy następujące przesłanki:

- 1) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy,
- 2) działanie to jest sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami¹⁵,
- 3) działanie to godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów sankcjonowane jest więc zachowanie przedsiębiorcy sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, w szczególności: naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji; nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji¹⁶; proponowanie konsumentom nabycia usług finansowych, które nie odpowiadają potrzebom tych konsumentów ustalonym z uwzględnieniem dostępnych przedsiębiorcy informacji w zakresie cech tych konsumentów lub proponowanie nabycia tych usług w sposób nieadekwatny do ich charakteru.

Jednocześnie, sprzeczność z prawem działania lub zaniechania przedsiębiorcy może być ujmowana jako zachowanie niezgodne z obowiązującymi przepisami prawa stanowionego, natomiast dobre obyczaje pozostają klauzulą generalną, która podlega konkretyzacji na okoliczność danego stanu faktycznego.

Naruszenie przez przedsiębiorcę przepisów prawa stanowionego lub dobrych obyczajów jest jednocześnie wyrazem naruszenia obowiązującego porządku prawnego, który obejmuje zarówno nakazy i zakazy wynikające z norm prawa powszechnie obowiązującego, jak i nakazy i zakazy wynikające z dobrych obyczajów.

W rozpatrywanej sprawie, przedmiotem rozstrzygnięcia Prezesa Urzędu jest ocena, czy w ustalonym stanie faktycznym Przedsiębiorca dopuścił się działań bezprawnych, związanych z niewypełnieniem nakazu ustanowionego w przepisach ustawy o kredycie konsumenckim oraz czy jego działania naruszały dobre obyczaje.

Zgodnie z art. 24 ust. 3 ww. ustawy nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Ocena prawna poszczególnych zarzutów stawianych Spółce.

Praktyka opisana w pkt I.1. sentencji decyzji

[45] Rozpatrując postawiony zarzut należy wskazać, iż wyżej wspomniane działania Przedsiębiorcy powodowały sztuczne i niczym nieuzasadnione wydłużanie okresu obowiązywania umów pożyczek poprzez wprowadzenie spłaty pożyczek także w ratach kwartalnych, pomimo uiszczania znaczącej części sumy pożyczki w ramach samych rat tygodniowych, w trakcie których konsumenci regulowali już ponad 99% zaciągniętej całkowitej kwoty do spłacenia (od 99,6% do 99,73%). Przedsiębiorca bowiem przy formułowaniu harmonogramu spłat, wprowadzając raty kwartalne, znacząco wydłużał okres trwania umowy pożyczki, co znalazło następnie odzwierciedlenie w podniesieniu się granicy kwotowej maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu, obliczanej zgodnie

¹⁵ Przykładowo w judykaturze jako istotę pojęcia *dobrego obyczaju* wskazuje się szeroko pojęty szacunek dla drugiego człowieka. W stosunkach z konsumentami powinien on wyrażać się właściwym informowaniem o przysługujących uprawnieniach, niewykorzystywaniu uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty i rzetelnym traktowaniu partnerów umów. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, a także wykorzystania jego niewiedzy i naiwności". (wyrok SOKiK z dnia 14 lutego 2022 r., sygn. akt XVII AmA 23/20)

¹⁶ Przykładowo w judykaturze interpretując pojęcie *praktyki wprowadzającej w błąd* należy stwierdzić, że jest to każda praktyka, która w jakikolwiek sposób, w tym również przez swoją formę, wywołuje skutek w postaci co najmniej możliwości wprowadzenia w błąd „przeciętnego konsumenta”, do którego jest skierowana lub dociera, i która ze względu na swoją zwodniczą naturę może zniekształcić jego zachowanie rynkowe. Działanie przedsiębiorcy musi być oceniane z perspektywy przeciętnego konsumenta, który w świetle ustawy o nieuczciwych praktykach rynkowych jest dostatecznie poinformowany, uważny i ostrożny, świadomie podejmuje decyzje na podstawie dostępnych informacji. Nie można jednocześnie uznać, że posiada on wiedzę specjalistyczną, która jest kompletna i profesjonalna. (wyrok SOKiK z dnia 28 grudnia 2021 r., sygn. akt XVII AmA 81/20)

ze wzorem wskazanym w art.36a ukk. Jednocześnie jednak Spółka zabezpieczała swoje wierzytelności poprzez określenie terminów wymagalności ponad 99% całkowitej kwoty do spłacenia w ramach rat spłacanych w systemie tygodniowym.

Tym samym, zgodnie z warunkami umowy pożyczki, Spółka - z jednej strony - uzyskiwała uprawnienie do dochodzenia kwoty stanowiącej niemalże całą sumę do spłacenia przez konsumenta jeszcze w okresie trwania rat tygodniowych, a więc na początku trwania stosunku umownego, z drugiej natomiast strony - poprzez sztuczne wydłużenie okresu trwania całej umowy, ustanawiała pozaodsetkowe koszty kredytu na poziomie znacznie wyższym, niżli w sytuacji, gdyby umowa pożyczki obejmowała wyłącznie czas trwania rat spłacanych w systemie tygodniowym.

- [46] Należy podkreślić, iż konsumenci zawierający umowy pożyczki z Przedsiębiorcą nie mieli możliwości wyboru innego niż ogólnie przyjęty przez Spółkę model spłaty zobowiązania, przewidujący w każdej z rodzajów oferowanych przez Pro Domo umów raty zarówno tygodniowe jak i kwartalne. Pożyczkobiorcy mieli co prawda możliwość wcześniejszej spłaty całości bądź części zobowiązania, jednakże, jak już zaznaczono, wiązało się to z koniecznością spłaty gotówki bezpośrednio do rąk przedstawicieli terenowych Spółki podczas wizyt w domach konsumentów. Powyższy model rozbijania spłat na raty tygodniowe i kwartalne oraz obsługi spłaty należności w miejscu zamieszkania konsumentów był kontynuowany przez Pro Domo w ramach umów zawieranych z wykorzystaniem wzorca umownego stosowanego od 16 kwietnia 2020 r.
- [47] Każdy z modeli umów oferowanych przez Spółkę, tj. zarówno dwustranszowych udzielanych na 98, 108, 123, 138 tygodni, jak i jedностranszowych udzielanych na 83, 127 i 157 tygodni, przewidywał konieczność skorzystania przez konsumenta z usługi dodatkowej w postaci obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania, z tytułu której pobierane były opłaty wraz z ratami pożyczki¹⁷. W każdym z przypadków spłata pożyczki składała się z rat tygodniowych (siedmiodniowe okresy) oraz kwartalnych (płatnych w okresach 13 tygodniowych - tj. co 91 dni).
- [48] Na podstawie art. 7 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1357), z dniem 11 marca 2016 r., w przepisach ustawy o kredycie konsumenckim po art. 36, wprowadzono przepisy art. 36a-36d, które przewidują m.in. że w umowach o kredyt konsumencki pozaodsetkowe koszty kredytu nie mogą być wyższe niż ich maksymalna wysokość, ustalana wg. wzoru:

$$MPKK \leq (K \times 25\%) + (K \times n / R \times 30\%)$$

w którym poszczególne symbole oznaczają:

MPKK - maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu,

K - całkowitą kwotę kredytu,

n - okres spłaty wyrażony w dniach,

R - liczbę dni w roku.

Pozaodsetkowe koszty kredytu, w całym okresie kredytowania nie mogą być także wyższe od całkowitej kwoty kredytu.¹⁸

¹⁷ Odpowiednio §2.1. wzorców umowy jedностranszowej (UM_2017.07) oraz umowy dwustranszowej (UM_T_2017.07): *Pożyczkobiorca na podstawie Umowy korzysta z usługi dodatkowej - obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania. Opłata należna Pożyczkodawcy za tę usługę (§1 pkt C) będzie pobierana wraz z ratami pożyczki. (...)*

¹⁸ Należy wskazać, iż w związku z rozwiązaniami mającymi przeciwdziałać skutkom pandemii wywołanej COVID-19, zgodnie z art. 8d ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 374 ze zm.), maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2019 r. poz. 1083) dla kredytów o okresie spłaty nie krótszym niż 30 dni obliczano się według wzoru:

$$MPKK \leq (K \times 15\%) + (K \times n / R \times 6\%)$$

Powyższy przepis obowiązywał w okresie od 08 marca 2020r. do 31 maja 2021r. W związku z powyższym, w przypadku umów zawieranych w tym okresie, to przepis art. 8d ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz

Jednocześnie, zgodnie z definicjami zawartymi w art. 5 ukk, w wersji obowiązującej również w czasie, kiedy Przedsiębiorca formułował wzorce umów, tj. w 2017r.:

- i. całkowity koszt kredytu - obejmuje wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy;
- ii. pozaodsetkowe koszty kredytu - to wszystkie koszty, które konsument ponosi w związku z umową o kredyt konsumencki, z wyłączeniem odsetek;
- iii. całkowita kwota kredytu - to suma wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt;¹⁹
- iv. całkowitą kwotę do zapłaty stanowi sumę całkowitego kosztu kredytu i całkowitej kwoty kredytu.

[49] W ocenie Prezesa Urzędu rzeczywista przyczyna powyższego modelu formułowania harmonogramu spłat w systemie rat tygodniowych i kwartalnych nie była podyktowana rzekomym zapewnianiem przez Spółkę pożyczkobiorcom możliwości spłaty całości zobowiązań w ramach obowiązywania całej umowy pożyczki, niezależnie od poszczególnych rat, czy podtrzymywaniem kontaktu z konsumentami. Należy bowiem mieć na uwadze, iż do spłaty niemalże pełnej kwoty zaciągniętego zobowiązania przez konsumentów dochodziło już w ramach samych rat tygodniowych, a więc w przypadku umowy jednotranszowej trwającej 83 tygodnie - w ciągu pierwszych pięciu tygodni trwania kontraktu. Powyższe działania Spółki powodowały bowiem wzrost zadłużenia pożyczkobiorców, zarówno w trybie umów jednotranszowych jak i dwutranszowych udzielanych przez Pro Domo. Spółka bowiem określała maksymalne wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu, przyjmując dla ich ustawowego górnego limitu, okres trwania umowy, z uwzględnieniem także rat kwartalnych, nieproporcjonalnie dłuższych od łącznego okresu trwania rat tygodniowych, mimo iż w ramach tych drugich dochodziło do spłaty niemal pełnej kwoty pożyczki.

Tymczasem, mając na uwadze nominalną wartość poszczególnych rat kwartalnych (od 0,20 zł do 5 zł, w zależności od typu umowy), nie sposób znaleźć ekonomicznego uzasadnienia dla wizyt przedstawicieli Spółki u konsumenta w celu ich odbioru.

W celu dodatkowego uzasadnienia postawionego zarzutu Prezes Urzędu dokonał poniższych obliczeń obejmujących przewidziane przez Przedsiębiorcę w stosowanych umowach raty tygodniowe i kwartalne oraz zestawiając je z okresem obejmującym wyłącznie raty tygodniowe dla tożsamyh wartości pożyczki. We wszystkich analizowanych umowach doszło do przekroczenia wartości wynikającej z ustawowej górnej granicy Pozaodsetkowych Kosztów Kredytu.

[50] Przykład systemu udzielania pożyczek przez Spółkę zawiera przedstawione niżej zestawienie danych wybranych umów pożyczek udzielonych przez Pro Domo w wersji dwutranszowej oraz jednotranszowej:

A. Pożyczka dwutranszowa, umowa z dnia 3 września 2019r., nr umowy [xxx] (zał.nr 8.25 do Protokołu Kontroli)

wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, wyznacza maksymalny poziom pozaodsetkowych kosztów kredytu, które kredytodawca może naliczyć konsumentowi, któremu udziela kredytu konsumenckiego. Ze względu na powyższe dla umów zawartych w tym okresie, dla czasu spłaty przypadającego pomiędzy wskazanymi datami, MPKK powinno być obliczane z zastosowaniem wzoru wynikającego z art.8d cytowanej ustawy.

¹⁹ Zgodnie z wyrokiem TSUE C- 377/14 z dnia 21 kwietnia 2016r całkowita kwota kredytu nie może uwzględniać kredytowanych kosztów kredytu. Podobne stanowisko wyraził również Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 15 lutego 2017r. sygn. akt VI ACa 560/16.

Parametry pożyczki	Wartości	Uwagi
Całkowita Kwota do Zapłaty przez Konsumenta [zł]	5.192,00	§ 1 pkt.H umowy (stanowi sumę Kwoty do wypłaty <całkowitej kwoty pożyczki> § 1 pkt.A oraz Całkowitego kosztu § 1 pkt.G pożyczki) $2.900,00 + 2.292,00 = 5.192,00^{20}$
Kwota do wypłaty (Całkowita Kwota Pożyczki) [zł]	2.900,00	§ 1 pkt. A umowy (stanowi sumę I transzy: 2.000,00 + II transzy: 900,00)
Całkowity Koszt Pożyczki [zł]	2.292,00	§ 1 pkt.G umowy (stanowi sumę Opłaty wstępnej § 1 pkt.B + Opłaty za obsługę w miejscu zamieszkania § 1 pkt.C + Łącznej kwoty odsetek § 1 pkt.F) W przypadku umów dwutranszowych, Opłata wstępna pobierana jest przy zawieraniu Umowy, stanowi 25% Całkowitej Kwoty Pożyczki
Odsetki [zł]	72,00	
Raty [zł]: Model rat tygodniowych (30) oraz kwartalnych (6)	Raty tygodniowe od 1 do 29.-tej:w wys. 140,00 zł Ostatnia, 30.-ta rata tygodniowa: 400,00 zł (Łącznie rat tygodniowych: 4.460 zł) Raty kwartalne w wys.2,00 zł (łącznie: 6x 2,00 = 12,00 zł)	Suma rat od 1 do 29.tej: $29 \times 140,00 = 4.060,00 \text{ zł}$ Rata 30.-ta : 400,00 zł Suma rat tygodniowych: 4.460,00 zł - co stanowi 99,73% Łącznego zobowiązania do zapłaty, tj.:4.472,00 zł (po uiszczeniu Opłaty wstępnej, płatnej przy zawieraniu Umowy: 720,00 zł) Suma rat kwartalnych: 12,00 zł - co stanowi 0,27% Łącznego zobowiązania do zapłaty, tj.:4.472,00 zł (po uiszczeniu Opłaty wstępnej)

Długość trwania umowy	108 tygodni = 756 dni	30 tygodni (łącznie 210 dni) + 6 kwartałów (po 91 dni, łącznie 546 dni)
Opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania (łącznie) [zł]	1.500,00 zł	Stanowi ok 29% Całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta (§ 1 pkt.H)

²⁰ Całkowita kwota do zapłaty stanowi sumę całkowitej kwoty pożyczki oraz całkowitego kosztu pożyczki, na który to z kolei składają się: opłata wstępna (§ 1 pkt.B), opłata za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania (łącznie) (§ 1 pkt.C), Łączna kwota odsetek (§ 1 pkt.F). W porównaniu do umów jednotranszowych, wzorzec pożyczki dwutranszowej w § 1 wyszczególnia także pkt.I stanowiący Łączne zobowiązanie do spłaty (po uiszczeniu Opłaty wstępnej) [=A+C+F], gdyż w przeciwieństwie do umów jednotranszowych, w przypadku których opłata wstępna jest, zgodnie z treścią § 5.1 Umowy, kredytowana pożyczką, w razie zawarcia umowy dwutranszowej konsument zobowiązany jest przy jej zawieraniu do wpłacenia z góry opłaty wstępnej. W celu pozyskania środków na zapłatę tejsze opłaty Pro Domo oferuje możliwość zaciągnięcia pożyczki w Pro Domo Finanse, która z kolei może zostać spłacona drugą transzą z zawartej z Pro Domo umowy pożyczki.

RSO [%]	8,6%	
RRSO [%]	1692,20%	
Pozaadsetkowe koszty pożyczki PKK [zł]	2.220,00	Suma Opłaty wstępnej (§ 1 pkt.B) + Opłaty za obsługę w miejscu zamieszkania (§ 1 pkt.C)
MPKK-1 [zł]	2.526,97 zł	Obliczenie dokonane dla pełnego okresu trwania Umowy.
MPKK-2 [zł]	1.225,55 zł	Obliczenie Prezesa Urzędu dokonane przy założeniu dla okresu trwania rat tygodniowych Umowy.

Poniżej przedstawiono wysokość maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu (MPKK), obliczonych dla pełnego okresu trwania umowy, a więc z uwzględnieniem rat tygodniowych jak i kwartalnych (MPKK-1) oraz ustalonych wyłącznie dla okresu trwania rat tygodniowych (MPKK-2).

$$\text{MPKK - 1} = (2.900,00 \times 25\%) + (2.900,00 \times (756/365) \times 30\%) = 725 + (2.900,00 \times 2,071233 \times 30\%) = 725 + 1.801,97 = \mathbf{2.526,97 \text{ zł}}$$

$$\text{MPKK - 2} = (2.900,00 \times 25\%) + (2.900,00 \times (210/365) \times 30\%) = 725 + (2.900,00 \times 0,575342 \times 30\%) = 725 + 500,55 = \mathbf{1.225,55 \text{ zł}}$$

Jak wynika z powyższych wyliczeń różnica pomiędzy MPKK-1 obliczonych dla pełnego okresu trwania Umowy a MPKK-2 dla okresu trwania rat tygodniowych, wynosi 1.301,42 zł, a więc wysokość maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu jaką mogła pobierać Spółka w przypadku stosowania przyjętego okresu trwania umowy, obejmującego raty tygodniowe i kwartalne była dwukrotnie większa niż w przypadku zastosowania harmonogramu spłat obejmującego wyłącznie okres rat tygodniowych.

Wartość Pozaodsetkowych Kosztów Pożyczki pobranych przez Pro Domo to 2.220,00 zł, podczas gdy MPKK-2 dla okresu trwania rat tygodniowych, w ramach których następuje przecież spłata niemalże pełnej kwoty pożyczki 1.225,55 zł, co implikuje, iż Przedsiębiorca pobrał o **994,45 zł** więcej, niż maksymalny limit kosztów w odniesieniu do okresu w jakim następują ekonomicznie uzasadnione spłaty rat pożyczki.

- B. Pożyczka jednotranszowa**, umowa z dnia 25 września 2019 r., nr umowy [xxx] (zał. nr 8.8. do Protokołu Kontroli)

Parametry pożyczki	Wartości	Uwagi
Całkowita Kwota do Zapłaty przez Konsumenta [zł]	299,80	§ 1 pkt.H umowy (stanowi sumę Kwoty do wypłaty <całkowitej kwoty pożyczki> § 1 pkt.A oraz Całkowitego kosztu § 1 pkt.G pożyczki) 200,00 + 99,80 = 299,80 ²¹
Kwota do wypłaty (Całkowita Kwota Pożyczki) [zł]	200,00	§ 1 pkt. A
Całkowity Koszt Pożyczki [zł]	99,80	§ 1 pkt.G umowy (stanowi sumę Opłaty wstępnej § 1 pkt.B + Opłaty za obsługę w miejscu zamieszkania § 1 pkt.C + Łącznej kwoty odsetek § 1 pkt.F) W przypadku umów jednotranszowych, Opłata wstępna jest kredytowana w ramach pożyczki, stanowi 1,5% Całkowitej Kwoty Pożyczki
Odsetki [zł]	1,60	
Raty [zł]: Model rat tygodniowych (5) oraz kwartalnych (6)	Raty tygodniowe od 1 do 4.-tej: w wys. 0,00 zł Ostatnia, 5.-ta rata tygodniowa: 298,60 zł (Łącznie suma kwot spłaty rat tygodniowych: 298,60 zł Raty kwartalne w wys. 0,20 zł (łącznie: 6x 0,20 = 1,20 zł)	Suma rat od 1 do 4.tej: 0,00 zł Rata 5.-ta : 298,60 zł Suma rat tygodniowych: 298,60 zł - co stanowi 99,60% Łącznego zobowiązania do zapłaty, tj.:299,80 zł (w ramach tej kwoty wliczona jest Opłata wstępna) Suma rat kwartalnych: 1,20 zł - co stanowi 0,40% Łącznego zobowiązania do zapłaty, tj.:299,80 zł

Długość trwania umowy	83 tygodnie = 581 dni	5 tygodni (łącznie 35 dni) + 6 kwartałów (po 91 dni, łącznie 546 dni)
-----------------------	-----------------------	---

²¹ Całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta stanowi sumę całkowitej kwoty pożyczki oraz całkowitego kosztu pożyczki, na który to z kolei składają się: opłata wstępna (§ 1 pkt.B), opłata za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania (łącznie) (§ 1 pkt.C), Łączna kwota odsetek (§ 1 pkt.F). W przypadku umów jednotranszowych konsument nie jest zobowiązany do zapłaty jakichkolwiek opłat przed jej zawarciem, gdyż Opłata wstępna jest kredytowana zaciąganą pożyczką.

Oplaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania (łącznie) [zł]	95,20 zł	Stanowi ok 32% Całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta (§ 1 pkt.H) oraz ok. 47,97% Kwoty do wypłaty (całkowitej kwoty pożyczki) (§ 1 pkt.A)
RSO [%]	8,2%	
RRSO [%]	6459,10%	
Pozaadsetkowe koszty pożyczki PKK [zł]	98,20	Suma Oplaty wstępnej (§ 1 pkt.B) + Oplaty za obsługę w miejscu zamieszkania (§ 1 pkt.C)
MPKK-1 [zł]	145,51 zł	Obliczenie dokonane dla pełnego okresu trwania Umowy.
MPKK-2 [zł]	55,75 zł	Obliczenie Prezesa Urzędu dokonane przy założeniu dla okresu trwania rat tygodniowych Umowy.

Poniżej przedstawiono wysokość maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu (MPKK), obliczonych dla pełnego okresu trwania umowy, a więc z uwzględnieniem rat tygodniowych jak i kwartalnych (MPKK-1) oraz ustalonych wyłącznie dla okresu trwania rat tygodniowych (MPKK-2).

$$\text{MPKK - 1} = (200,00 \times 25\%) + (200,00 \times (581/365) \times 30\%) = 50 + (200,00 \times 1,591781 \times 30\%) = 50 + 95,51 = 145,51 \text{ zł}$$

$$\text{MPKK - 2} = (200,00 \times 25\%) + (200,00 \times (35/365) \times 30\%) = 50 + (200,00 \times 0,09589 \times 30\%) = 50 + 5,75 = 55,75 \text{ zł}$$

Jak wynika z powyższych wyliczeń różnica pomiędzy MPKK-1 obliczonych dla pełnego okresu trwania Umowy a MPKK-2 dla okresu trwania rat tygodniowych, wynosiła 89,76 zł., a więc wysokość maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu jaką mogła pobierać Spółka w przypadku stosowania przewidzianego okresu trwania umowy, obejmującego raty tygodniowe i kwartalne była dwa i pół razy większa niż w przypadku zastosowania harmonogramu spłat obejmującego wyłącznie okres rat tygodniowych.

Wartość Pozaodsetkowych Kosztów Pożyczki pobranych przez Pro Domo to 98,20 zł, podczas gdy MPKK-2 dla okresu trwania rat tygodniowych, w ramach których następuje przecież spłata niemalże pełnej kwoty pożyczki wynosiła 55,75 zł, co implikuje, iż Przedsiębiorca pobrał o 42,45 zł więcej, niż maksymalny limit kosztów w odniesieniu do okresu w jakim następują ekonomicznie uzasadnione spłaty rat pożyczki.

- [51] Jak widać na podstawie powyższych wyliczeń Pozaodsetkowe Koszty Kredytu stosowane przez Spółkę mieszczą się w kwocie Maksymalnych Pozaodsetkowych Kosztów Kredytu, wynikających z art. 36a ukk, jednakże wyłącznie w przypadku obliczeń dokonanych dla okresu trwania umowy obejmującego także raty kwartalne. W przypadku tożsamy wartości, przyjmując jako czas trwania umowy okres trwania rat tygodniowych, we wszystkich analizowanych umowach, dochodziło do przekroczenia wartości wynikającej z ustawowej górnej granicy Pozaodsetkowych Kosztów Kredytu. Biorąc pod uwagę, iż w ramach rat tygodniowych dochodziło do spłaty niemal pełnego zobowiązania (ponad 98%), ustalanie spłaty szczytkowych kwot pozostałego zobowiązania w ramach rat kwartalnych, w liczbie zazwyczaj 6 rat, następujące w wyjątkowo długich odstępach między sobą (13 tygodni = 91 dni), przemawia za postawieniem tezy, iż Spółka celowo przyjęła powyższy

model rozbijania spłaty na raty zarówno tygodniowe jak i kwartalne, celem obejścia regulacji z art. 36a i n. ukk, ustalając Pozaodsetkowe Koszty Kredytu na poziomie przekraczającym górną granicę ustaloną przez Ustawodawcę, w przypadku uzasadnionego trwania umowy dla okresu spłat rat tygodniowych.

- [52] Podsumowując, zdaniem Prezesa Urzędu, opracowany i stosowany przez Spółkę model harmonogramu spłaty pożyczek, składający się z rat tygodniowych oraz kwartalnych, wbrew stanowisku Pro Domo, miał służyć nie tyle podtrzymaniu bezpośredniego kontaktu z konsumentem, czy umożliwianiu mu przesunięcia poszczególnych rat w ramach trwania okresu zaciągniętej umowy, co zawiązaniu limitu kosztów skutkując pobieraniem od pożyczkobiorców pozaodsetkowych kosztów w wysokości większej niż gdyby umowa pożyczki trwała wyłącznie przez okres ustalonych rat tygodniowych. Spółka sztucznie zatem wydłużała okres trwania umów pożyczek, a wraz z nim liczbę rat, co nie znajdowało uzasadnienia po stronie prawidłowego wykonania Umowy, biorąc pod uwagę, iż w ramach określanych w umowach rat tygodniowych dochodziło do spłaty ponad 98% całkowitej kwoty do zapłaty. Tym samym uznać należy, że Spółka w sposób sztuczny generowała przewidziane zgodnie z zapisami umów koszty wizyt swoich Przedstawicieli w miejscach zamieszkania konsumentów. Nie sposób bowiem wywieść ekonomicznej opłacalności tych spośród dojazdów Przedstawicieli Pro Domo do pożyczkobiorców w przypadku których, przynajmniej zgodnie z postanowieniami umowy pożyczki, miałyby dochodzić do spłat poszczególnych rat wynoszących 20 groszy²², 2,00 zł²³ czy nawet 5,00 zł²⁴. W przypadku bowiem umów zawieranych np. na 83 tygodnie koszt każdej z wizyt (tak w celu odbioru raty tygodniowej jak i kwartalnej) Przedstawiciela Spółki w domu pożyczkobiorcy, przyjmując stosunek liczby wszystkich wizyt do łącznej Opłaty za obsługę w miejscu zamieszkania to odpowiednio:

–[xxx]

stanowiąc w każdym z przypadków 4,33% kosztu każdej z wizyt względem Całkowitej Kwoty Pożyczki.

- [53] Pro Domo w swojej odpowiedzi na postawione zarzuty, w piśmie z dnia 01 marca 2021r. podniosła, iż (...) w przypadku produktu na 83 tygodnie od pierwszych czterech rat tygodniowych wynoszących 0 zł, Spółka nie nalicza kosztu wizyty, gdyż takowe wizyty nie występują. Spółka nie podejmuje się polemiki w ocenie ekonomicznego uzasadnienia pierwszych czterech rat tygodniowych w pożyczkach na okres 83 tygodni, gdyż wizyty po raty równe 0 zł nie są wykonywane, tym samym Klienta nie jest obciążany kosztem takiej wizyty. W przypadku umów na 83 tygodnie, zgodnie z zapisami umowy pożyczki, Spółka wykonuje wizyty: w terminie ostatniej raty tygodniowej oraz w terminach rat kwartalnych. Logika nakazuje wysnuć wniosek, że nie dochodzi do skutku odbiór raty również 0 zł, a tym samym wizyta w celu odbioru takiej raty jest bezcelowa. (...) Przyjmując argumentację Spółki w tym zakresie, trudno jednocześnie uznać aby wizyty Przedstawicieli Pro Domo w miejscach zamieszkania konsumentów w ramach odbioru poszczególnych rat kwartalnych, określonych jak wskazano powyżej na poziomie od 0,20 zł do 0,70 zł uznać z kolei jako celowe, ekonomicznie uzasadnione i proporcjonalne do kosztów tego rodzaju wizyt czy to w zakresie kosztów pracy pełnomocników Spółki, czy dojazdu do miejsca zamieszkania pożyczkobiorców.
- [54] W przypadku umów pożyczki zawieranych na dłuższy czas, to: [xxx]
- [55] W ramach wyjaśnień co do sposobu obliczania kwoty zwrotu w przypadku spłaty części bądź całości pożyczki przed terminem, Spółka w swoim Piśmie z dnia 19 sierpnia 2022r. wskazała, iż zgodnie z zapisami paragrafu 2.1. umów pożyczek w każdej racie pożyczki, którą Pożyczkobiorca miał wpłacić Pożyczkodawcy zgodnie z harmonogramem, Spółka rozpoznawała proporcjonalny udział „Opłaty za obsługę pożyczki w miejscu

²² Tak np. w przypadku Umowy nr [xxx] z dnia 25.01.2018 r., k. 165 - 166

²³ Tak np. w przypadku Umowy nr [xxx] z dnia 03.09.2019 r. (zał.nr 8.25 do Protokołu Kontroli), k. 252 - 253.

²⁴ Tak np. w przypadku Umowy nr [xxx] z dnia 12.05.2017 r. (zał.nr 3 do Pisma Pro Domo z dnia 22 grudnia 2017r. k. 44 - 45).

zamieszkania” (...) w całkowitej wpłacanej racie pożyczki. W efekcie, obciążenie Klienta kosztem części opłaty za usługę przypadającej na daną ratę (wizytę Przedstawiciela związaną z jej odbiorem) było zawsze odpowiednio dostosowane do obciążenia, jakim była dla niego sama rata. (...) Na podstawie tak przeprowadzanych obliczeń Spółka wskazała, iż np. [xxx]

(dowód: - pismo Spółki z dnia 19 sierpnia 2022 r. - k.496 - 497)

[56] Spółka w swojej odpowiedzi na przedstawione zarzuty oświadczyła, iż nie podejmuje się weryfikacji oraz polemiki na temat obliczeń i wniosków kreowanych [w odpowiednich punktach Postanowienia o wszczęciu postępowania - przyp. Prezesa Urzędu], podnosząc ponownie, iż zastosowanie mechanizmu rat tygodniowych i kwartalnych wynikało wyłącznie z chęci wydłużenia kontaktu z klientem w celu przedstawienia mu oferty Spółki oraz polubownego wydłużania terminów spłaty przeterminowanego zadłużenia bez konieczności wypowiedzania umowy pożyczki oraz kierowania długu na drogę postępowania sądowego. Spółka podważyła także wskazywany przez Prezesa Urzędu brak ekonomicznego uzasadnienia zastosowania mechanizmu rat kwartalnych, podkreślając iż w ten sposób możliwy jest dłuższy okres utrzymywania bezpośredniego kontaktu przedstawicieli Pro Domo z klientami, dając sposobność do przedstawiania konsumentom aktualnej oferty Spółki. Jak wskazała wprost Pro Domo (...) *nawet gdyby Przedstawiciel dbał o relacje z byłymi Klientami (tj. nie korzystającymi obecnie z usług Spółki) i próbował przedstawiać aktualną ofertę Spółki, to wielokrotnie Klient miałby argument, żeby takiego spotkania odmówić.* Polemizując z powiązaniem zasadności naliczania rat kwartalnych z ich wysokością względem całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta, w tym procentowej spłaty całego kredytu do jakiej dochodzi w ramach samych rat tygodniowych, Pro Domo odniosła się, iż *nie można oceniać ekonomiki działań Spółki do każdorazowego zdarzenia - w tym wypadku odbioru raty kwartalnej. Jeśli przyjmiemy, że w wyniku podtrzymywania relacji z Klientem, przedstawiania mu oferty Spółki, Klient podejmie decyzję o skorzystaniu z kolejnej pożyczki, to jaki ekonomiczny zysk przypisać do tego zdarzenia: procentowy udział usługi w racie kwartalnej, czy może wszystkie przychody wynikające z pożyczki, która zostanie podpisana w wyniku skorzystania przez Klienta z oferty Spółki, przedstawionej podczas odbioru raty kwartalnej? Idąc tym tokiem myślenia żadne działanie marketingowe nie ma swojego ekonomicznego uzasadnienia, bo jakie jest ekonomiczne uzasadnienie wizyt przedstawiciela handlowego (często wielokrotnych) u Klienta z prezentacją oferty, analizami porównawczymi z konkurencją czy analizą zalet oferty albo wizyt w celu przekazania Klientowi niskomarżowego produktu. Przy takim toku myślenia, dopiero podpisanie umowy, nawet dopiero zapłata za wybrany z oferty produkt, wiąże się z przychodem związanym ze sprzedażą produktu (...).*

[57] W kontekście powyższych uwag Spółki, należy podkreślić, iż na kredytodawcy ciąży ustawowy obowiązek bezpłatnego przedstawienia projektu umowy na wniosek konsumenta²⁵, tak jak i konieczność dokonania przez pożyczkodawcę oceny zdolności kredytowej pożyczkobiorcy²⁶. Kredytodawca nie może więc ewentualnymi kosztami nałożonych nań ustawowo obowiązków obciążać pożyczkobiorców, o ile nie wynika to z samej ustawy. Ponadto Pro Domo sama wprost przyznała, iż wizyty jej przedstawicieli w okresie spłaty rat kwartalnych miały wymiar marketingowy - nie tylko celem zachowania bezpośredniego kontaktu z konsumentem na gruncie aktualnie realizowanej umowy, ale także będąc próbą przekonania klienta do zawarcia kolejnej umowy. Takie działania podejmowane były więc w głównej mierze w interesie samej Spółki, nie zaś konsumentów, gdy tymczasem wiązały się one z realnym podwyższeniem ponoszonych przez nich

²⁵Art. 12 ukk: *Konsument ma prawo do otrzymania, na wniosek, bezpłatnego projektu umowy o kredyt konsumencki, jeżeli w ocenie kredytodawcy lub pośrednika kredytowego, spełnia on warunki do udzielenia mu kredytu konsumenckiego przez tego kredytodawcę lub pośrednika kredytowego. Projekt umowy powinien zawierać dane konsumenta, o których mowa w art. 30 ust. 1 pkt 1 oraz wszystkie warunki, na których kredyt mógłby zostać udzielony.*

²⁶ Art. 9 ust. 1. *Kredytodawca przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki jest zobowiązany do dokonania oceny zdolności kredytowej konsumenta.*

kosztów, w postaci znaczącego wydłużenia całego okresu trwania umowy, przekładając się na możliwość ustalania wyższych pozaodsetkowych kosztów kredytu.

- [58] Prezes Urzędu nie może się również zgodzić z argumentem Pro Domo odwołującym się do chęci zapewnienia konsumentom możliwości zmiany pierwotnie ustalonych terminów spłaty poszczególnych rat i uregulowania pozostałych należności w ramach trwającej umowy pożyczki, bez konieczności jej wypowiedzania przez Spółkę i podejmowania kroków prawnych w celu ich windykacji. Jak wskazano, konsekwencją wydłużonego okresu trwania pożyczki były bowiem wyższe pozaodsetkowe koszty kredytu, ponoszone przez wszystkich konsumentów, niezależnie od terminowego wywiązywania się z obowiązku spłaty poszczególnych rat, czy też popadnięcia w przypadku niektórych z nich w opóźnienie. Ponadto Spółka w ramach stosowanego wówczas wzorca umownego zabezpiecza swoje uprawnienia do podejmowania czynności względem konsumenta co do windykacji miękkiej oraz obciążania go z tego tytułu opłatami, a także procedury wypowiedzenia umowy w przypadku opóźnień w płatności i postawienia pozostałej wierzytelności w stan wymagalności. Dodatkowo, nie bez znaczenia, pozostaje także okoliczność, iż egzekwowanie przez Pro Domo wymagalnych należności jest uprawnieniem, nie zaś obowiązkiem Spółki, która w porozumieniu z poszczególnymi kredytobiorcami, opóźniającymi się ze spłatą poszczególnych rat, może dowolnie modyfikować pierwotny harmonogram, odpowiednio wydłużając terminy spłat kolejnych rat, bez konieczności automatycznego wypowiedzania umowy i stawiania całej należności w stan natychmiastowej wymagalności. Tymczasem Spółka, przyjmując przewidziany system spłaty w ratach tygodniowych i kwartalnych, nawet zakładając kierowanie się przez Pro Domo możliwością zapewnienia konsumentom swobodnej spłaty opóźnionych należności w ramach czasowych umowy kredytu, obciąża pozaodsetkowymi kosztami kredytu, zawyżonymi, przyjmując zasadność trwania umowy wyłącznie w okresie rat tygodniowych, wszystkich klientów, zakładając odgórnie możliwość nieterminowej spłaty ustalonych w harmonogramie rat, obciążając tym samym wszystkich pożyczkobiorców negatywnymi skutkami braku terminowego wywiązywania się ze zobowiązań przez niektórych spośród nich.
- [59] Z powyższego oświadczenia Pro Domo wynika, iż Spółka narzuca swoim konsumentom konieczność akceptowania wizyt swoich przedstawicieli, którzy z kolei wykorzystują je nie tylko do pobierania istniejących należności, lecz przede wszystkim (szczególnie w przypadku rat kwartalnych o znikomej wysokości) w celach marketingowych do promowania aktualnych produktów Spółki, dążąc do skorzystania przez konsumentów z kolejnego produktu pożyczkowego.
- [60] W ocenie Prezesa UOKiK, działania Pro Domo, określone w zarzucie pkt I.1. sentencji niniejszej decyzji, powodowały sztuczne i niczym nieuzasadnione wydłużanie okresu obowiązywania umów pożyczek, poprzez wprowadzenie spłaty pożyczek także w ratach kwartalnych, pomimo uiszczania znaczącej części sumy pożyczki w ramach rat tygodniowych, w trakcie których konsumenci uregulowali już niemal całość zaciągniętego zobowiązania.
- [61] Przedsiębiorca wprowadzając raty kwartalne znacząco wydłużył okres trwania umowy pożyczki, co miało odzwierciedlenie w podniesieniu się granicy kwotowej maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu, obliczanej zgodnie ze wzorem wskazanym w art. 36a ukk. Tym samym, zgodnie z warunkami umowy pożyczki, Spółka z jednej strony uzyskała uprawnienie do dochodzenia kwoty stanowiącej niemalże całą sumę do spłacenia przez konsumenta jeszcze w okresie trwania rat tygodniowych, z drugiej natomiast strony, poprzez wydłużenie okresu trwania całej umowy, ustanowiła pozaodsetkowe koszty kredytu na poziomie znacznie wyższym, niżli w sytuacji, gdyby umowa pożyczki obejmowała wyłącznie czas trwania rat spłacanych w systemie tygodniowym.
- [62] Należy przypomnieć, iż konsumenci zawierający umowy pożyczki z Pro Domo nie mieli możliwości wyboru innego niż odgórnie przyjęty przez Spółkę model spłaty zobowiązania, przewidującego w każdym wypadku raty zarówno tygodniowe jak i kwartalne.

- [63] Kwestionowane działania Spółki niewątpliwie powodowały wzrost zadłużenia pożyczkobiorców. Spółka określała bowiem maksymalne wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu, przyjmując dla ich ustawowego górnego limitu okres trwania umowy, z uwzględnieniem także rat kwartalnych, nieproporcjonalnie dłuższych od łącznego okresu trwania rat tygodniowych, mimo iż w ramach tych drugich dochodziło do spłaty niemal pełnej kwoty pożyczki. Tymczasem, jak wskazano, mając na uwadze nominalną wartość poszczególnych rat kwartalnych wynoszących od kilkudziesięciu groszy do kilku złotych, nie sposób znaleźć, z punktu widzenia konsumenta/pożyczkobiorcy, ekonomicznego uzasadnienia dla wizyt przedstawiciela Spółki u konsumenta po ich odbiór.
- [64] Podsumowując, zdaniem Prezesa Urzędu, opracowany i stosowany przez Pro Domo model harmonogramu spłaty pożyczek, składający się z rat tygodniowych oraz kwartalnych prowadził do zawyżenia limitu kosztów skutkując pobieraniem od pożyczkobiorców pozaodsetkowych kosztów w wysokości większej niż gdyby umowa pożyczki trwała wyłącznie w okresie rat tygodniowych. W ten sposób Spółka wydłużała okres trwania umów pożyczek, a wraz z nim liczbę rat, co nie znajduje uzasadnienia, biorąc pod uwagę, iż w ramach określanych w umowach rat tygodniowych dochodziło do spłaty niemal całości całkowitej kwoty do zapłaty.
- [65] Zdaniem Prezesa Urzędu działania Spółki, wskazane w pkt I.1. sentencji niniejszej decyzji są sprzeczne z dobrymi obyczajami.
- [66] Dobre obyczaje to pozaprawne normy postępowania. Ich treści nie da się określić w sposób wyczerpujący, ponieważ kształtowane są przez ludzkie postawy uwarunkowane zarówno przyjmowanymi wartościami moralnymi, jak i celami ekonomicznymi i związanymi z tym praktykami życia gospodarczego. Dobre obyczaje pojmowane są jako reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie normami i zasadami postępowania. Jak wskazuje się w orzecznictwie (por. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK) z dnia 23 lutego 2006 r. sygn. XVII Ama 118/04, Legalis) w *stosunkach z konsumentami istota dobrego obyczaju sprowadza się do właściwego informowania o przysługujących uprawnieniach, niewykorzystywania uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty i rzetelnego traktowania partnerów umowy. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami SOKiK uznał działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, a także wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności.*

Sąd Najwyższy, w wyroku z dnia z dnia 22 czerwca 2010 r., sygn. IV CSK 555/09., definiując dobre obyczaje stwierdził: *w płaszczyźnie stosunków kontraktowych zasady te wyrażają się istnieniem powszechnie akceptowanych reguł przyzwoitego zachowania się wobec kontrahenta. Szczególne znaczenie mają reguły uczciwości i rzetelności tzw. „kupieckiej”, których należy wymagać od przedsiębiorcy - profesjonalisty na rynku, a mianowicie przestrzegania dobrych obyczajów, zasad uczciwego obrotu, rzetelnego postępowania czy lojalności i zaufania.*

Mając powyższe na względzie w niniejszej sprawie za dobry obyczaj uznać należy takie działanie Przedsiębiorcy, w związku z zawieranymi umowami kredytu konsumenckiego, które będzie wyrazem rzetelności, szacunku i uczciwości wobec drugiej strony umowy. Dobry obyczaj nakazuje bowiem nie tylko przestrzegania prawa ale także jego nienadużywania a zasady uczciwości i rzetelności kupieckiej nakazują uwzględniać nie tylko interes własny Przedsiębiorcy ale również interes jego kontrahentów/konsumentów, a przynajmniej go nie naruszać.

- [67] Zachowanie Pro Domo, jako sprzeczne z dobrymi obyczajami, należy ocenić biorąc pod uwagę okoliczność, iż w związku z istnieniem regulacji chroniących interesy konsumentów usług finansowych, konsumenci, mogą pozostawać w przeświadczeniu, iż określone przez

Kredytodawcę opłaty m.in. z tytułu udzielanych kredytów konsumenckich nie będą przekraczały wyznaczonych przez przedmiotową ustawę maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu. Tymczasem Przedsiębiorca, poprzez ustalenie w oferowanych umowach pożyczek także rat kwartalnych, w ramach których następują spłaty rażąco niskich kwot względem całkowitej sumy jaką zobowiązany jest zwrócić konsument, w sposób sztuczny wpływa na podwyższenie górnego limitu maksymalnych, możliwych do pobrania pozaodsetkowych kosztów kredytu. Pro Domo, wykorzystując swoją pozycję profesjonalisty działającego na rynku usług finansowych, ustaliła harmonogram spłat pożyczek, w sposób ekonomicznie bezzasadny wydłużając okres trwania umowy i doprowadzając w konsekwencji do pobierania opłat pozaodsetkowych kosztów kredytu na poziomie wyższym, niżli wynikałoby to z wyliczeń, przyjmując za czas trwania umowy pożyczki wyłącznie raty tygodniowe. W ten sposób Przedsiębiorca, wykorzystując niewiedzę lub naiwność konsumentów, doprowadzał do wywołania u nich błędnego przekonania, iż wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu mieściła się w ramach górnej granicy określonej przez przepisy prawa, podczas gdy działania Przedsiębiorcy, polegające na nieuzasadnionym wydłużeniu okresu trwania całej umowy, prowadziły w rzeczywistości do nieuprawnionego obejścia regulacji z ustawy o kredycie konsumenckim.

- [68] Pro Domo podkreśliła również, że czynnikiem decydującym o wprowadzeniu takiej oferty była [xxx]

(dowód: - pismo Pro Domo z dnia 01 marca 2021r. strona 2 k. 249)

- [69] Takie działanie Spółki jest o tyle nieetyczne, że koszt wizyt został w przeważającej większości opłacony przez konsumenta w ramach wizyt w związku z odbiorem rat tygodniowych, natomiast wizyty w ramach odbioru rat kwartalnych sprowadzały się do swoistego „nachodzenia” konsumenta po odbiór drobnych kwot i ewentualnie w celu nakłonienia go do wzięcia kolejnej pożyczki. Należy bowiem podkreślić, że całość tych działań odbywała się na koszt konsumenta, ponoszącego ostatecznie wyższe pozaodsetkowe koszty pożyczki, zaś w przypadku argumentacji co do umożliwiania względem poszczególnych pożyczkobiorców spłaty roszczeń w terminach innych niż pierwotnie wynikające z harmonogramu spłat, kosztami takiej, rzekomo „prokonsumenckiej” postawy Spółka w rezultacie obciążała wszystkich pożyczkobiorców, włącznie z tymi, którzy terminowo regulowali swoje należności. Takie zachowania rynkowe Przedsiębiorcy nie było obojętne dla danego konsumenta/pożyczkobiorcy i naruszało jego interesy, stąd orzeczono, jak w sentencji decyzji.

Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów:

- [70] Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje „zbiorowego interesu konsumentów”, ograniczając się jedynie do sprecyzowania (w art. 24 ust. 3 uokik), że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. Przez godzenie w zbiorowe interesy konsumentów (które może polegać zarówno na naruszeniu zbiorowych interesów konsumentów, jak i na samym zagrożeniu ich naruszenia) należy rozumieć narażenie na uszczerbek interesów znacznej grupy lub wszystkich konsumentów, poprzez stosowaną przez przedsiębiorcę praktykę obejmującą zarówno działania, jak i zaniechania. W oparciu o wykładnię przepisu art. 24 ust. 2 i 3 uokik, zbiorowy interes konsumentów rozumiany jest jako interes dotyczący ogółu (zbiorowości), zaś jego naruszenie ma miejsce, gdy skutkami działań dotknięty jest pewien krąg uczestników rynku - konsumentów. Z tego względu zachowanie przedsiębiorcy godzące w zbiorowe interesy konsumentów jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów - nie zaś jedynie określonego konsumenta - i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów. Zaistnienie przesłanki naruszenia zbiorowego interesu konsumenta nie jest przy tym bezpośrednio uzależnione od liczby konsumentów, których interesy zostały naruszone wskutek działań przedsiębiorcy. Interes konsumentów należy przy tym rozumieć jako interes prawny (a

nie faktyczny), a więc uznany przez ustawodawcę za zasługujący na ochronę i zabezpieczenie.

W niniejszej sprawie działania Przedsiębiorcy mogły dotyczyć każdego konsumenta, bowiem jego oferta była kierowana do każdej osoby zainteresowanej zawarciem umowy pożyczki. Działanie Przedsiębiorcy nie dotyczyło zatem interesów poszczególnych osób, lecz szerokiego i nieograniczonego kręgu konsumentów, których sytuacja była identyczna i wspólna.

Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, iż działania Spółki wskazały na naruszenie zbiorowych interesów konsumentów. W efekcie działań Przedsiębiorcy naruszone zostały interesy ekonomiczne konsumentów, którzy, w związku z zawartą umową pożyczki, zostali obciążeni nadmiernymi kosztami kredytu, co nie pozostaje bez wpływu na sytuację konsumenta/kredytobiorcy, a często także i sytuację jego rodziny.

- [71] Reasumując, analiza stanu faktycznego rozpatrywanej sprawy wskazała, że Przedsiębiorca, ustalając bezzasadnie okresy trwania umów, wydłużone o raty kwartalne, bezpodstawnie doprowadził także do zawyżenia maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu, co nie jest obojętne dla sytuacji ekonomicznej i życiowej danego konsumenta/pożyczkobiorcy. Tym samym uznać należy, że zachowanie rynkowe Kredytodawcy naruszyło zarówno dobre obyczaje jak i interesy konsumentów. Opisane działanie Spółki stanowi zatem praktykę określoną w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Praktyka opisana w pkt I.2. sentencji decyzji

- [72] W zakresie zarzutu sformułowanego w pkt I.2 sentencji decyzji, Prezes Urzędu ustalił, iż Spółka zawarła w stosowanych wzorcach umownych postanowienia dotyczące wcześniejszej spłaty całości lub części pożyczki przed oznaczonym w umowie terminem (§8 wzorców Umów²⁷). W swoim piśmie z dnia 05 lipca 2018r., Pro Domo zaznaczyła iż: *W przypadku wcześniejszej spłaty pożyczki, Spółka przyjmując pro-konsumentką wykładnię zarówno art.16 ust.1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE dnia 23 kwietnia 2008r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającą dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U.U.E.L. z 2008r. Nr 133, s.66-92, ze zm.) oraz art.49 ust.1 Ustawy,*

²⁷ We wzorcu oznaczonym symbolem UM_2017.07, w §8 Spółka posługiwała się sformulowaniem:

§8. Pożyczkobiorcy przysługuje w każdym czasie prawo do spłaty całości lub części pożyczki przed terminem określonym w umowie. W tym celu Pożyczkobiorca powinien wpłacić kwotę wcześniejszej spłaty Przedstawicielowi Pożyczkodawcy w ramach usługi dodatkowej obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania (przy najbliższej wizycie zaplanowanej w celu spłaty raty lub po uzgodnieniu telefonicznym terminu wcześniejszej wizyty Przedstawiciela Pożyczkodawcy w celu wcześniejszej spłaty). W przypadku przedterminowej spłaty całości pożyczki przed terminem określonym w Umowie, Całkowity Koszt pożyczki (§1 pkt G) ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania Umowy, tj. o przypadającą na ten okres część kosztów wskazanych w §1 pkt C i F, chociażby Pożyczkobiorca poniósł je przed tą spłatą. Opłata wstępna (§1 pkt B) stanowiąca część Całkowitego kosztu pożyczki, będąca kosztem związanym z podpisaniem umowy i niezależnym od okresu jej trwania, nie ulega obniżeniu. [pogrubienie własne - Prezes UOKIK] Rozliczenie z Pożyczkobiorcą ewentualnej nadpłaty nastąpi w terminie 14 dni od dnia jej dokonania. Pożyczkodawca nie zastrzega prowizji za wcześniejszą spłatę pożyczki. W przypadku spłaty części pożyczki przed terminem, zasady przewidziane w zdaniach poprzednich stosuje się odpowiednio.

Natomiast w przypadku wzorca umów oznaczonych symbolem UM_T_2017.07, , w §8 Spółka posługuje się sformulowaniem:

§8. Pożyczkobiorcy przysługuje w każdym czasie prawo do spłaty całości lub części pożyczki przed terminem określonym w umowie. W tym celu Pożyczkobiorca powinien wpłacić kwotę wcześniejszej spłaty na rachunek bankowy Pożyczkodawcy, o którym mowa w §2.2 Umowy. W przypadku przedterminowej spłaty pożyczki przed terminem określonym w Umowie, kwota opłaty wstępnej (§1 pkt B), będąca kosztem związanym z podpisaniem umowy i niezależnym od okresu jej trwania, nie ulega obniżeniu. Rozliczenie z Pożyczkobiorcą ewentualnej nadpłaty nastąpi w terminie 14 dni od dnia jej dokonania. Pożyczkodawca nie zastrzega prowizji za wcześniejszą spłatę pożyczki. W przypadku spłaty części pożyczki przed terminem, zasady przewidziane w zdaniach poprzednich stosuje się odpowiednio.

dokonuje proporcjonalnego obniżenia nie tylko odsetek, ale także kosztów naliczonych tytułem opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania.

- [73] *O ile we wzorcach umownych stosowanych przez Pro Domo wskazano, iż (...) Całkowity Koszt pożyczki (§1 pkt G) ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania Umowy, tj. o przypadającą na ten okres część kosztów wskazanych w §1 pkt C i F, chociażby Pożyczkobiorca poniósł je przed tą spłatą, o tyle w sposób nieuzasadniony nawet w przypadku wcześniejszej spłaty pożyczki przed terminem ustalonym w umowie, Spółka w ramach całkowitego kosztu kredytu ulegającego obniżeniu, nie uwzględniała wysokości pobranej Opłaty wstępnej (§1 pkt B), proporcjonalnie do okresu, o który czas obowiązywania umowy został skrócony, wskazując iż jest to koszt związany z podpisaniem umowy i niezależny od okresu jej trwania. Wysokość opłaty wstępnej stanowi procent wobec całkowitej kwoty pożyczki, odpowiednio 1,5% w przypadku pożyczek jednotranszowych i 25% w przypadku pożyczek dwutranszowych.*
- [74] *Tymczasem, zgodnie z brzmieniem art.49 ustawy o kredycie konsumenckim: 1. W przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą. 2. W przypadku spłaty części kredytu przed terminem określonym w umowie, ust. 1 stosuje się odpowiednio.*
- [75] *Jak wskazano, w toku postępowania Pro Domo wskazywała, że formułując warunki proporcjonalnego obniżenia opłat w przypadku wcześniejszej spłaty zobowiązania przez konsumenta miała na względzie brzmienie nie tylko wskazanej normy prawnej w postaci art. 49 ukk, ale także art.16 ust.1 ww. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE. Dalej Spółka wskazywała, iż wobec sprzeczności w wykładni normy z art. 49 ukk, także w ramach orzecznictwa krajowego, pomimo wydania wspólnie przez Rzecznika Finansowego i Prezesa UOKiK stanowiska z dnia 16 maja 2016 r. w tej sprawie, wobec istniejącej niepewności prawnej, dopiero z dniem jednoznacznego wypowiedzenia się przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 11 września 2019r., sygn. C-383/18 (*Lexitor Sp. z o.o przeciwko Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej im. Franciszka Stefczyka i innym*) można wymagać od przedsiębiorców stosowania tegoż przepisu według interpretacji zaproponowanej przez TSUE. Spółka wskazała także, iż z powyższych przyczyn, do czasu przesądzenia zmiany interpretacji ww. przepisu przez właściwe sądy stosowanie przez Spółkę rozwiązania opartego na interpretacji odmiennej nie sposób uznać za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, ponieważ naruszałoby to zasadę niedziałania prawa wstecz.*
- [76] *Z powyższą argumentacją Spółki nie sposób się zgodzić, uwzględniając, co sama Spółka przyznała, zajmowane chociażby przez Prezesa UOKiK stanowiska w tym przedmiocie przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, co do sposobu interpretacji normy z art.49 ukk. Należy podkreślić, iż nawet w przypadku powstania ewentualnych wątpliwości co do sposobu wykładni danego przepisu i konieczności wyjaśniania tego przez Sąd Najwyższy w uchwale, czy inny właściwy organ władzy sądowniczej w swym rozstrzygnięciu, regulacje sformułowane w ramach powszechnie obowiązujących aktów prawnych są wiążące dla wszystkich ich adresatów, z momentem wejścia danego przepisu w życie. Ewentualne wątpliwości co do należytego rozumienia określonych norm prawnych nie mogą stanowić przesłanki dla profesjonalnych podmiotów działających na rynku do braku ich stosowania. Zapadłe w indywidualnych sprawach wyroki sądowe, nie przesądzają o wiążącej wykładni poszczególnych przepisów, mogą stanowić wyłącznie pewną wskazówkę w przypadku sporów sądowych z analogicznymi stanami faktycznymi, za wyjątkiem Uchwały Sądu Najwyższego o mocy zasady prawnej. Należy zaznaczyć, iż niejednokrotnie spotkać się można ze zgoła odmiennymi interpretacjami poszczególnych norm uregulowanych w danych przepisach, co przekłada się na rozbieżności w orzecznictwie oraz literaturze przedmiotu. Nie we wszystkich tego typu przypadkach dokonano wiążącego rozstrzygnięcia istniejących rozbieżności w postaci uchwały Sądu Najwyższego. Przyjmując rozumowanie Spółki, powyższe oznaczałoby niemożność*

skutecznego obowiązywania szeregu norm prawnych, bądź ich dowolne stosowanie, w tym na korzyść strony ekonomicznie silniejszej, jaką jest przedsiębiorca, kosztem konsumenta. W przedmiotowym przypadku, co do art.49 ukk wobec kierowanych względem Spółki pism ze strony Prezesa Urzędu, stanowisko UOKiK było dla Pro Domo okolicznością dobrze znaną. Mimo to Spółka zdecydowała się na kontynuowanie dotychczasowej praktyki. W takim wypadku profesjonalny podmiot jakim jest przedsiębiorca, winien liczyć się z negatywnymi konsekwencjami swoich czynności.

[77] Podobnie w przypadku postępowań prowadzonych przez Prezesa Urzędu w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w przypadku wydania w sprawie decyzji stwierdzającej stosowanie przez danego przedsiębiorcę praktyki z art. 24 uokk, ma ona charakter deklaratoryjny, gdyż nie stwarza nowej sytuacji prawnej, ale tylko stwierdza na gruncie przepisów uokk dane zachowanie, czynności przedsiębiorcy. Przedsiębiorca nie może więc usprawiedliwiać się tym, iż jego działania, przed uprawomocnieniem się decyzji w jego sprawie, nie mogą być uznane za praktyki, wobec ewentualnych „wątpliwości interpretacyjnych” istniejących przepisów. W szczególności takie działanie jest niezasadne biorąc pod uwagę, niezależnie od poprzedzenia wydania decyzji przez Prezesa UOKiK wystąpieniami kierowanymi do przedsiębiorców, iż ocena danego działania jako praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów z art.24 uokk odbywa się niezależnie od kwestii umyślności po stronie przedsiębiorcy.

[78] Ewentualne wątpliwości interpretacyjne co do poszczególnych norm nie mogą powodować dowolności w ich stosowaniu, bądź wstrzymania ich stosowania do czasu jednoznacznego rozstrzygnięcia przez organy typu Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny czy na gruncie zgodności z Konstytucją przez Trybunał Konstytucyjny. Niezasadnym na tym tle jest również powoływanie się przez Spółkę na konstytucyjną zasadę nieretroakcji przepisów prawnych, gdyż przepis art.49 ukk w swoim obecnym brzmieniu został zaimplementowany do krajowego porządku prawnego przez wprowadzenie do ustawy o kredycie konsumenckim, która weszła w życie 18 grudnia 2011r.

Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów:

[79] Również w wypadku tej praktyki Prezes Urzędu uznał, iż działania Przedsiębiorcy mogą dotyczyć każdego konsumenta, bowiem jak zostało to już wyjaśnione wcześniej, oferta zawarcia umowy kredytu konsumenckiego była kierowana do każdej osoby zainteresowanej pożyczką. Działanie Spółki nie dotyczy więc interesów poszczególnych osób, lecz szerokiego i nieograniczonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna.

Mając na względzie stan faktyczny sprawy, należy stwierdzić, iż działania Przedsiębiorcy wskazują na naruszenie zbiorowych interesów konsumentów. W efekcie działań Przedsiębiorcy naruszone zostały interesy ekonomiczne konsumentów, którzy pomimo dokonania wcześniejszej spłaty pożyczki nie uzyskują stosownej rekompensaty kosztów. Przedsiębiorca, działając bezprawnie i ze szkodą na rzecz kredytobiorców, zatrzymywał bowiem dla siebie tę część całkowitego kosztu kredytu, która przypadła na spłacone wcześniej zobowiązanie, a która, zgodnie z obowiązującym prawem, winna była zostać zwrócona konsumentowi.

[80] Uwzględniając wszystkie okoliczności stanu faktycznego Prezes Urzędu uznał, że Przedsiębiorca postępuje niezgodnie z przepisami ustawy o kredycie konsumenckim a jego działania naruszają interesy konsumentów i tym samym wypełniają przesłanki praktyki określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zaniechanie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów opisanych w pkt I.1 i I.2 sentencji decyzji

[81] Prezes Urzędu uznał, iż Spółka zaniechała każdej z praktyk określonej szczegółowo w pkt I.1 i I.2 sentencji decyzji.

- [82] W przypadku niedozwolonej praktyki opisanej w pkt I.1. sentencji decyzji Spółka wykazała, iż z dniem 16 kwietnia 2020 r. rozpoczęła udzielanie kredytów konsumenckich z wykorzystaniem nowego wzorca. Co wymaga podkreślenia, również nowe wzorce umowne przewidują dokonywanie spłat w formie rat tygodniowych oraz kwartalnych, co budzi ryzyko, iż Pro Domo powróci do określania spłaty rat w poszczególnych pożyczkach na rażąco niskich poziomach względem całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta, wskazując na stosowanie tegoż modelu wyłącznie celem sztucznego wydłużenia okresu trwania umowy, a tym samym umożliwiając pobieranie pozaodsetkowych kosztów kredytu na poziomie wyższym niż byłoby to możliwe przy uwzględnieniu czasu trwania tylko rat tygodniowych.
- [83] Niemniej, Pro Domo w odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu z dnia 16 marca 2021 r. o przedstawienie wszystkich aktualnie stosowanych przez Przedsiębiorcę wzorców umownych oraz załączenie odpisów losowo wybranych, umów zawartych piątego oraz dwudziestego dnia każdego miesiąca obowiązywania nowego wzorca, zawartych z jego wykorzystaniem, zaś w przypadku braku zawarcia jakiegokolwiek z tychże umów w tym dniu, doręczenia odpisu umowy zawartej w kolejnym najbliższym dniu roboczym, Spółka doręczyła 23 przykładowe umowy zawarte w okresie od 16 kwietnia 2020 r. do 05 marca 2021r. We wszystkich przedstawionych umowach ze wskazanego okresu, tj. zawartych z wykorzystaniem nowego wzorca umownego (UM_T6_2020.04), a więc obejmujących nowy produkt pożyczkowy oferowany przez Spółkę, wysokość poszczególnych rat kwartalnych (łącznie 4 raty kwartalne) kształtowała się na poziomie ok. 11% całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta, skutkując ukształtowaniem się sumy rat kwartalnych na poziomie ok. 44% całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta, co może przemawiać za dopuszczeniem stosowania przez Spółkę mechanizmu spłaty rat z podziałem na raty tygodniowe i kwartalne przy zachowaniu takich proporcji. Wobec powyższych okoliczności stosowania nowych proporcji rat kwartalnych względem całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta, zastosowanie znajduje art. 27 ust. 1 i ust. 2 uokk regulujący stwierdzenie zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.
- [84] Tym samym, skoro z dokumentacji przedłożonej przez Spółkę wynika, iż w ramach umów zawieranych z wykorzystaniem nowego produktu umowy pożyczkowej, Pro Domo zaprzestało stosowania praktyki wskazanej w zarzucie w pkt I.1 sentencji przedmiotowej decyzji, uznać należy, iż w niniejszym przypadku zarzucana jej praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów została zaniechana w dacie wskazanej jako zawarcie pierwszej umowy w której przewidziano wysokość poszczególnych rat kwartalnych na w/w poziomie ok. 11%, tj. z dniem 16 kwietnia 2020 r.

(dowód: 1. pismo Pro Domo z dnia 01 marca 2021r. - k. 249-252)

2. Przedłożone umowy pożyczki załączone do Pisma z dnia 23 kwietnia 2021 r. - k. 263- 333).

- [85] Odnośnie niedozwolonej praktyki opisanej w pkt I.2, tj. sentencji niniejszej decyzji, Pro Domo oświadczyła, iż *poczynając od 11 września 2019 r. (a więc natychmiast po ww. wyroku TSUE w sprawie C-383/18 (...)) Spółka rozpoczęła uwzględnianie opłaty wstępnej przy rozliczeniach związanych ze spłatą pożyczki przed terminem, które są przedmiotem niniejszego zarzutu.* Na dowód powyższego, w związku z wezwaniem przez Prezesa Urzędu, Spółka przedstawiła dokumentację odnoszącą się do 19 umów w zakresie obsługi zwrotu z tytułu wcześniejszej spłaty wraz z wyliczonymi składowymi zwrotu należności, obejmujące także dowody wypłaty zwrotu z podpisami konsumentów.

(dowód: Przedłożone umowy pożyczki załączone do Pisma z dnia 23 kwietnia 2021 r. - k. 263 do 463)

Analiza przedstawionych dowodów wskazuje, że w wypadku umowy spłaconej wcześniej, w dniu 18 września 2019 r. Kredytodawca 30 września dokonał rozliczenia tej umowy i w dniu 2 października 2019 r. dokonał zwrotu odpowiedniej części kosztów (k. 390).

- [86] Wobec wezwania przez Prezesa Urzędu do przedstawienia przez Spółkę stosowanej metodyki wyliczania zwrotów kosztów pożyczek z tytułu wcześniejszej spłaty pożyczek, Pro Domo wskazała na podstawie przykładowych umów stosowany sposób rozliczania zwrotu należności w przypadku spłaty pożyczki przez konsumenta przed terminem wynikającym z zapisów umowy. Jak wskazała Spółka, zgodnie z postanowieniem wzorca umownego pożyczki (§2 ust.1) „opłata za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania” była pobierana w ramach spłat przez pożyczkobiorców poszczególnych rat zarówno tygodniowych jak i kwartalnych. Wobec takiego sposobu rozliczania, w przypadku spłaty pożyczki przed terminem, pozaodsetkowe koszty kredytu były obniżane o opłaty z tytułu obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania o kwoty przypadające na raty planowane pod dniem całkowitej spłaty pożyczki, a więc o te wizyty które się ostatecznie nie odbyły, w związku ze spłatą przez konsumenta zobowiązania przed terminem określonym w umowie, w ramach harmonogramu spłat.

(dowód: Pismo Spółki z dnia 19 sierpnia 2022 r. - k.496 - 497)

- [87] O ile samo pobieranie przez przedsiębiorcę kosztów w związku z umową o kredyt konsumencki, na gruncie regulacji ukk jest dopuszczalne, o tyle wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu nie może przekroczyć kwot wynikających z wartości uzyskanych na podstawie wyliczeń z art.36a ukk. Jak już wykazano w niniejszej decyzji, przewidziane przez Spółkę raty kwartalne, uwzględniając ich wysokość i proporcje pomiędzy należnościami spłacanymi w ramach trwania rat tygodniowych a kwartalnych, miały na celu wyłącznie sztuczne, niezasadne z gruntu ekonomicznego interesu konsumenta, wydłużenie okresu spłaty całej umowy pożyczki (wartości „n” z wzoru z art.36a ust.1 ukk), skutkując zawiżaniem maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu, a w konsekwencji do wzrostu zadłużenia konsumentów - pożyczkobiorców. Wobec stwierdzenia przez Prezesa UOKiK bezzasadności ustalania przez Spółkę w analizowanych umowach pożyczek rat kwartalnych, w konsekwencji jako nienależne muszą być również uznane opłaty związane z odbiorem tychże rat, co implikuje ich objęcie zakresem zarzutu z pkt I.1. niniejszej decyzji.
- [88] W zakresie przedstawionego przez Spółkę sposobu obliczania opłaty wstępnej, ustalanego jako *różnica pomiędzy całkowitym kosztem Opłaty wstępnej (w kwocie wyspecyfikowanej w umowie pożyczki) a kosztem części opłaty wstępnej, który przypadął na okres do dnia wcześniejszej spłaty (w kwocie wyliczonej jako iloraz liczby dni do spłaty całkowitej pożyczki w stosunku do liczby dni planowanych zgodnie z harmonogramem pożyczki)*, a więc na zasadzie metody liniowej, wobec przedłożonej dokumentacji co do dowodów wypłat konsumentom nadpłat z tytułu wcześniejszej spłaty umowy pożyczki, orzeczono jak w pkt I.2 sentencji decyzji.

Uwzględniając wszystkie okoliczności sprawy orzeczono jak w pkt I sentencji decyzji.

Ad II. Praktyka opisana w pkt II.1. i pkt II.2 sentencji decyzji

- [89] Odnosząc się do zarzutu sformułowanego w pkt II.1 sentencji niniejszej decyzji, w toku przeprowadzonej kontroli Spółka wyjaśniła, iż (...) *wcześniejsza spłata zobowiązania powoduje proporcjonalne zmniejszenie opłat. (...) W wypadku wcześniejszej spłaty pożyczki, konsument jest zobowiązany do dokonania wpłaty do rąk przedstawiciela Pro Domo Sp. z o.o. obsługującego Pożyczkobiorcę w miejscu zamieszkania (ewentualnie ma też możliwość przelewu na rachunek bankowy sumy pozostałych do spłaty rat wraz z*

pełnymi opłatami za obsługę pożyczki, ustalonymi pierwotnie w umowie). Dopiero po dokonaniu spłaty pożyczki wraz z opłatami w pełnym wymiarze, tj. ustalonym w umowie, konsument występuje z pismem do Spółki o zwrot kwoty związanej z opłatami za wizyty w domu, które się nie odbyły.²⁸

- [90] W ramach postępowania, na podstawie m.in. wyjaśnień Spółki w toku przeprowadzonej kontroli, postawiono Pro Domo zarzut uzależniania rozliczenia kredytu w przypadku dokonania przez pożyczkobiorcę całkowitej spłaty kredytu przed terminem od uprzedniego dokonania zapłaty w pełnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu w postaci Opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania, dotyczących przewidzianych w umowie, a nieodbytych wizyt domowych co mogło naruszać art.49 ust.1 ukk, a w konsekwencji mogło prowadzić do naruszenia art. 24 ust. 1 i ust. 2 uokk. Niemniej, w piśmie z dnia 01 marca 2021r. Pro Domo wskazała, co przedstawiono już we wcześniejszych punktach niniejszej decyzji, iż ustne wyjaśnienia Spółki zaprezentowane w toku kontroli zostały mylnie zrozumiane, gdyż *Spółka nie uzależnia rozliczenia kredytu od uprzedniego dokonania zapłaty w pełnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu*. Konsumentom mają mieć możliwość w każdym czasie trwania umowy do wystąpienia z pisemnym zapytaniem o kwotę kończącą pożyczki podając datę planowanej jej spłaty. Ze względu na stopień skomplikowania wyliczeń dotyczących kwoty należnej Spółce od konsumenta, w przypadku przekazania informacji przez pożyczkobiorcę Przedstawicielowi Pro Domo, podczas jednej z wizyt domowych, tenże, nie posiadając odpowiednich narzędzi i kompetencji do przeprowadzenia takiego wyliczenia, przekazuje Klientowi *informację, żeby zwrócił się do Centrali Spółki*. Niemniej, biorąc pod uwagę, iż w przypadku chęci przedterminowej spłaty pożyczki przez konsumenta podczas jednej z wizyt domowych Przedstawiciela, ten *nie ma prawa odmówić przyjęcia spłaty od Klienta, nawet jeśli przewyższa ona wysokość należnej raty*, wówczas Przedstawiciel przyjmuje wpłatę od konsumenta, a następnie, na podstawie dokonanych przez Centralę Spółki odpowiednich wyliczeń następuje zwrot ewentualnej nadpłaty.
- [91] W nawiązaniu do zarzutu sformułowanego w pkt II.2 sentencji decyzji, Spółka wskazała na niewłaściwą interpretację wyjaśnień złożonych przez Prezesa Pro Domo w toku kontroli. Przywołując procedurę i najczęściej występujące okoliczności w jakich dochodzi do przedterminowej spłaty zobowiązań, wskazane powyżej, ze względu na obowiązek przyjęcia przez Przedstawiciela w ramach wizyty domowej, wpłaty od konsumenta tytułem wcześniejszej spłaty zobowiązania, nie posiadając narzędzi umożliwiających prawidłowe wyliczenie na miejscu pozostałej do zapłaty kwoty, Spółka podniosła, iż *Po przyjęciu spłaty od Klienta, Przedstawiciel informuje go, żeby powiadomił Spółkę o sposobie rozliczenia nadpłaty (np. wskazał konto bankowe)*. Wielokrotnie Przedstawiciel pomaga Klientowi sformułować takie pismo. Nie ma ono jednak charakteru wniosku, który warunkowałby rozliczenie nadpłaty z tytułu wcześniejszej spłaty.

Przesłanki umorzenia postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów co do praktyk opisanych w pkt II.1 i II.2 sentencji decyzji

- [92] Na mocy art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego z dnia 16 marca 2021 r. (Dz.U. z 2024 r. poz. 572, dalej jako: k.p.a), *gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe w całości albo w części, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania odpowiednio w całości albo w części*. Podkreślić przy tym należy, iż przesłanka umorzenia postępowania może istnieć jeszcze przed wszczęciem postępowania, co zostanie ujawnione w toczącym się postępowaniu, a może ona powstać także w czasie trwania postępowania, a więc w sprawie już zawisłej przed organami administracyjnymi. Zgodnie z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 kwietnia 2003 r. (sygn. akt III SA 2225/01) bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego oznacza, że brak jest któregoś z elementów materialnego stosunku prawnego, a w związku z tym nie można

²⁸ Zgodnie z ujednoliconą wersją Protokołu, po jego aneksowaniu. (k. 122 i 280)

wydać decyzji załatwiającej sprawę przez rozstrzygnięcie jej co do istoty. Jest to orzeczenie formalne, kończące postępowanie bez jego merytorycznego rozstrzygnięcia.

[93] W toku niniejszego postępowania postawiono Spółce zarzut podejmowania bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, mających polegać na (pkt II.1 sentencji decyzji) *uzależnieniu rozliczenia kredytu w przypadku dokonania przez pożyczkobiorcę całkowitej spłaty kredytu przed terminem od uprzedniego dokonania zapłaty w pełnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu w postaci Opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania, dotyczących przewidzianych w umowie, a nieodbytych wizyt domowych co może naruszać art.49 ust.1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1083 ze zm.), co w konsekwencji mogło naruszać art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* oraz (pkt II.2 sentencji decyzji) *uzależnieniu rozliczenia kredytu w przypadku dokonania przez pożyczkobiorcę całkowitej spłaty kredytu przed terminem od złożenia przez konsumenta stosownego wniosku, co może naruszać art.52 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1083 ze zm.), co w konsekwencji mogło naruszać art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.*

[94] Biorąc pod uwagę złożone przez Spółkę wyjaśnienia w piśmie z dnia 01 marca 2021r. oraz przedstawioną dokumentację na ich poparcie (przedłożona wraz z pismem z dnia 23 kwietnia 2021r. dokumentacja czynności wykonanych w zakresie obsługi zwrotu z tytułu wcześniejszej spłaty wraz z wyliczonymi składowymi zwrotu) Prezes Urzędu stwierdził, że brak jest podstaw do stwierdzenia, iż Spółka stosowała praktyki sformułowane w pkt II.1 oraz II.2. sentencji decyzji, a w związku z tym aby naruszyła przepis art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W tym stanie rzeczy, zasadne jest umorzenie postępowania w tym zakresie i orzeczenie jak w pkt II.1 i pkt II.2 sentencji niniejszej decyzji

(dowód: 1. pismo Pro Domo z dnia 01 marca 2021r. k.249 - 252,

2. Dokumentacja czynności wykonanych w zakresie obsługi zwrotu z tytułu wcześniejszej spłaty. - k. 382 - 463).

Stąd orzeczono, jak w **pkt II** sentencji decyzji.

Ad III. Nałożenie przez Prezesa Urzędu kary pieniężnej

[95] Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 24 ustawy.

W myśl art. 106 ust. 3 pkt 1 uokik obrót, o którym mowa w ust. 1, oblicza się jako sumę przychodów wykazanych w rachunku zysków i strat, w wypadku przedsiębiorcy sporządzającego taki rachunek na podstawie przepisów o rachunkowości.

Kara pieniężna za naruszenie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o którym mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ma charakter fakultatywny. O tym, czy w konkretnej sprawie w odniesieniu do wskazanego przedsiębiorcy zasadne jest nałożenie kary pieniężnej decyduje, w ramach uznania administracyjnego, Prezes Urzędu. W niniejszej sprawie, Prezes Urzędu przyjął, iż zasadne jest nałożenie kar pieniężnych.

[96] W oparciu o przekazane przez Przedsiębiorcę dowody ustalono, że Spółka w roku obrotowym 2023 osiągnęła obrót w wysokości: [xxx] zł.

[97] Należy zwrócić uwagę, że przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie określają przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie w art. 111 uokik te okoliczności, które Prezes Urzędu ma obowiązek uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej. Są to w szczególności okoliczności naruszenia przepisów ustawy oraz uprzednie naruszenie przepisów ustawy, a także: okres, stopień oraz skutki rynkowe naruszenia przepisów ustawy, przy czym stopień naruszenia Prezes Urzędu ocenia biorąc pod uwagę okoliczności dotyczące natury naruszenia i działalności przedsiębiorcy, która stanowiła przedmiot naruszenia (art. 111 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

[98] Ustalając wysokość kar pieniężnych Prezes Urzędu uwzględnia również okoliczności łagodzące oraz obciążające, które wystąpiły w sprawie. Zgodnie z art. 111 ust. 3 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, okolicznościami łagodzącymi są: dobrowolne usunięcie skutków naruszenia, zaniechanie stosowania zakazanej praktyki przed wszczęciem postępowania lub niezwłocznie po jego wszczęciu, podjęcie z własnej inicjatywy działań w celu zaprzestania naruszenia lub usunięcia jego skutków oraz współpraca z Prezesem Urzędu w toku postępowania, w szczególności przyczynienie się do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania. Wśród zamkniętego katalogu okoliczności obciążających art. 111 ust. 4 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wymienia: znaczny zasięg terytorialny naruszenia lub jego skutków, znaczne korzyści uzyskane przez przedsiębiorcę w związku z dokonaniem naruszeniem, dokonanie uprzednio podobnego naruszenia oraz umyślność naruszenia.

[99] Prezes Urzędu, kalkulując kary pieniężne za praktyki o których mowa w pkt I sentencji niniejszej decyzji, uwzględnił okoliczność, iż okres stosowania zakwestionowanych praktyk przekraczał dwanaście miesięcy, co należy uznać za okres długotrwały.

Praktyka, o której mowa w pkt I.1 sentencji decyzji była stosowana co najmniej od 2017 r. do 16 kwietnia 2020 r. zaś praktyka o której mowa w pkt. I.2 sentencji decyzji była stosowana co najmniej od 2017 r. do 11 września 2019 r.

W zakresie czynników obrazujących stopień i skutki rynkowe naruszenia, Prezes Urzędu uwzględnił, że stosowane przez Przedsiębiorcę praktyki naruszały interesy konsumentów. Stopień naruszenia przez Przedsiębiorcę przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należy zakwalifikować jako znaczny. Oceniając stopień naruszenia uwzględnić należy także specyfikę rynku. Rynek, którego dotyczą naruszenia, związany ze świadczeniem usług finansowych jest prawnie regulowany, podmiot który działa na tym rynku winien jest nie tylko znać odpowiednie przepisy prawne, ale także je stosować, ich przestrzegać i do nich się dostosować.

Spółka, jako podmiot profesjonalny oraz doświadczony w prowadzonej działalności gospodarczej, ma obowiązek działania w sposób rzetelny i zgodny z obowiązującymi go przepisami prawa. W żadnej mierze nie powinna wykorzystywać sytuacji konsumentów ich braku doświadczenia, nieznanomości prawa, niewiedzy, zaufania czy naiwności.

W dalszej części, Prezes Urzędu oceni również skutki rynkowe poszczególnych naruszeń oraz rozważy, czy wysokość kary za dane naruszenie powinna podlegać modyfikacjom z uwagi na okoliczności łagodzące lub obciążające.

Kara z tytułu stosowania praktyki, o której mowa w punkcie I.1 sentencji decyzji:

[100] Istotą praktyki orzeczonej w pkt I.1 niniejszej decyzji jest działanie niezgodne z dobrym obyczajem, godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Naruszenie to dokonane było na etapie przedkontraktowym, natomiast, zarzucana Przedsiębiorcy praktyka mogła wywoływać skutki przede wszystkim w zakresie interesów ekonomicznych konsumentów. Zawyżone koszty kredytu w konsekwencji skutkowały zwiększeniem zadłużenia kredytobiorcy, co nie jest obojętne dla sytuacji życiowej

konsumenta. Zawyżone koszty spowodowały, przy otrzymaniu tej samej kwoty kredytu, zwiększenie obciążenia z tytułu spłacanych rat.

Uwzględniając wszystkie okoliczności Prezes Urzędu postanowił w związku z naruszeniem, o którym mowa w pkt I.1 sentencji decyzji, ustalić kwotę bazową kary w wysokości [xxx] % obrotu Przedsiębiorcy z roku poprzedzającego rok nałożenia kary.

Prezes Urzędu, ustalając w tym wypadku karę pieniężną, za okoliczność łagodzącą uznał zaniechanie stosowania tej praktyki co zdaniem Prezesa Urzędu uzasadnia obniżenie kwoty bazowej kary o 10%.

Jako okoliczność obciążającą Prezes Urzędu uwzględnił, zgodnie z art. 111 ust. 4 pkt 2) lit. c uokik, umyślność naruszenia.

W tym miejscu wskazać należy na orzeczenie Sądu Apelacyjnego z dnia 5 listopada 2021 r. w sprawie o sygn. akt VII Aga 256/21. Sąd odnosząc się do umyślności stosowania rozpatrywanej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów wskazał dwie postacie umyślności popełnionego czynu tj. zamiar bezpośredni oraz zamiar ewentualny, którego istotą jest stan obojętności sprawcy wobec tego co czyni lub co może z jego czynów wynikać czyli „godzenie się” sprawcy na dany czyn i jego konsekwencje. Sąd przywołał także stanowisko Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z wyroku z dnia 11 lipca 1989 r, w sprawie C-246/86 Belasco, zgodnie z którym aby traktować dane naruszenie jako umyślne nie jest konieczne, aby przedsiębiorstwo było świadome naruszenia prawa antymonopolowego, wystarcza że nie mogło być nieświadome tego faktu.

W ocenie Prezesa Urzędu Spółka znała przepisy ustawy o kredycie konsumenckim, w tym sposób obliczania maksymalnego poziomu kosztów pozaodsetkowych, miała też świadomość w jaki sposób wydłużenie czasu kredytowania wpływa na poziom tych kosztów.

Zdaniem Prezesa Urzędu, Przedsiębiorca umyślnie ustalił takie zasady udzielania kredytów, aby czerpać z tej działalności jak największe korzyści, kosztem swoich klientów/konsumentów. Uwzględniając tę okoliczność Prezes Urzędu postanowił podwyższyć kwotę bazową kary o 50%.

Ostatecznie po uwzględnieniu wymienionych okoliczności łagodzących i obciążających kwota bazowa kary została zwiększona o 40% tj. do poziomu [xxx] % obrotu.

Za orzeczoną praktykę, Prezes Urzędu postanowił ustalić karę, w wymiarze [xxx] % obrotu, osiągniętego przez Pro Domo w roku 2023, co daje kwotę 75.626 zł jednocześnie, kara w tej wysokości nie przekracza maksymalnego wymiaru kary określonego przepisem art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik.

Kara z tytułu stosowania praktyki, o której mowa w punkcie I.2 sentencji decyzji:

- [101] Przedmiotem orzeczenia w pkt I.2 niniejszej decyzji jest praktyka związana z działaniem bezprawnym Pro Domo. Praktyka dotyczy etapu wykonania umowy i wywołuje skutki w zakresie interesów ekonomicznych konsumentów, gdyż prowadziła do bezprawnego zachowania przez Kredytodawcę części kosztów, które dotyczyły okresu o który została skrócona umowa, w razie jej wcześniejszej spłaty.

Prezes Urzędu postanowił, za naruszenie, o których mowa w pkt I.2. sentencji decyzji, ustalić kwotę bazową kary w wysokości [xxx] % obrotu Przedsiębiorcy z roku poprzedzającego rok nałożenia kary.

Prezes Urzędu, ustalając w tym wypadku karę pieniężną, za okoliczność łagodzącą uznał zaniechanie stosowania tej praktyki co zdaniem Prezesa Urzędu uzasadnia obniżenie kwoty bazowej kary o 10%.

Jako okoliczność obciążającą uwzględniono natomiast, zgodnie z art. 111 ust. 4 pkt 2) lit. c uokik umyślność naruszenia. W ocenie Prezesa Urzędu Spółka prowadząc działalność gospodarczą jako uprawniona i zarejestrowana instytucja pożyczkowa powinna była znać przepisy ustawy o kredycie konsumenckim, tymczasem Pro Domo do czasu stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w sprawie interpretacji przepisu art. 49 a ukk, działała bezprawnie i naruszała interesy konsumentów, którzy zawarli umowę kredytu konsumenckiego, ograniczając im prawo do zwrotu części kosztów w wypadku spłaty pożyczki przed terminem.

W opinii Prezesa Urzędu okoliczność ta uzasadnia podwyższenie kwoty bazowej kary o 50%.

Po uwzględnieniu wymienionych okoliczności łagodzących i obciążających kwota bazowa kary została zwiększona o 40% tj. do poziomu [xxx] %.

Ostatecznie Prezes Urzędu postanowił, za orzeczoną praktykę, ustalić karę, w wymiarze [xxx] % obrotu, osiągniętego przez Pro Domo w roku 2023, co daje kwotę 75.626 zł, jednocześnie, kara w tej wysokości nie przekracza maksymalnego wymiaru kary określonego przepisem art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik.

Zdaniem Prezesa Urzędu, ustalone kary pieniężne są adekwatne do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes Urzędu miarkując wysokość kar uwzględnił, iż Przedsiębiorca dopuścił się naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów po raz pierwszy. Ustalone kary pozwolą zrealizować funkcję represyjną tj. dolegliwość z tytułu kwestionowanych działań, jak również funkcję prewencji indywidualnej i ogólnej tj. zniechęcenia co do podejmowania podobnych praktyk w przyszłości przez Przedsiębiorcę, jak i innych uczestników rynku usług pożyczek pozabankowych.

[106] Art. 112 ust. 2. uokik stanowi, że w sytuacji gdy kary pieniężne, o których mowa w art. 106 - 108 ustawy, zostały nałożone na podmiot, wymieniony w ustawach, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym - środki finansowe pochodzące z tych kar pieniężnych stanowią przychód Funduszu Edukacji Finansowej, o którym mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1809 ze zm.).

Spółka prowadziła swoją działalność jako instytucja pożyczkowa i zgodnie z art. 1 ust.2 pkt 13 ww. ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym podlegała pod nadzór sprawowany zgodnie z przepisami ukk.

W myśl art. 112 ust. 3 uokik karę pieniężną należy uiścić **w terminie 14 dni** od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji a wpłaty dokonać na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa:

W tych okolicznościach, orzeczono, jak w **pkt III** sentencji decyzji.

Ad IV. Koszty postępowania

- [107] Zgodnie z art. 80 uokk, Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. Zgodnie z art. 77 ust. 1 uokik, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania.
- [108] Zgodnie z art. 263 § 1 k.p.a, do kosztów postępowania zalicza się koszty podróży i inne należności świadków i biegłych oraz stron w przypadkach przewidzianych w art. 56 uokik, a także koszty spowodowane oględzinami na miejscu, jak również koszty doręczenia stronom pism urzędowych. Zgodnie z art. 264 § 1 k.p.a jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustali w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia.
- [109] W wyniku przeprowadzonego postępowania w sprawie stosowania przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, Prezes Urzędu w pkt I.1. oraz pkt I.2 rozstrzygnięcia niniejszej decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa Urzędu ze stroną postępowania. W związku z powyższym, postanowiono obciążyć stronę postępowania kosztami postępowania w wysokości 45,50 zł (słownie: czterdzieści pięć złotych pięćdziesiąt groszy)
- [110] Na podstawie art. 264 § 1 kpa w związku z art. 83 uokik Prezes UOKiK wyznaczył stronie termin **14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji** na uiszczenie ww. kosztów postępowania, które należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa:

Wobec powyższego orzeczono, jak w **pkt IV** sentencji decyzji.

POUCZENIA:

- I. Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2023 r. poz. 1550 ze zm.) od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia**, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku.
- II. W przypadku kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie IV niniejszej decyzji, stosownie do art. 264 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 81 ust. 5 tej ustawy i w związku z art. 479³² § 1 i § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku w terminie **tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji**.
- III. Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1144 ze zm.), odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie stałej w kwocie 1000 zł.
- IV. Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 32 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych zażalenie na postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie stałej w kwocie 500 zł.

- V. W myśl art. 103 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Spółka handlowa powinna wykazać także, że jej wspólnicy albo akcjonariusze nie mają dostatecznych środków na zwiększenie majątku spółki lub udzielenie spółce pożyczki.
- VI. Zgodnie z art. 105 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.
- VII. Stosownie do treści art. 117 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego. Natomiast zgodnie z art. 117 § 3 Kodeksu postępowania cywilnego osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, której ustawa przyznaje zdolność sądową, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli wykaże, że nie ma dostatecznych środków na poniesienie kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Zgodnie zaś z art. 117 § 4 zd. 1 Kodeksu postępowania cywilnego wnioski o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona zgłasza wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

Z poważania Prezesa Urzędu
Dyrektor Delegatury UOKIK w Gdańsku
Dariusz Łomowski

